

УНИВЕРЗИТЕТ

СРПСКИ НАРОД

Народни плебисцит

ЗА СЛОГУ И ЈЕДИНСТВО

Као какав неодржив талас шири се спонтано земљом Србијом покрет за слогом и јединством међу свима Србима. Зло је било превршило меру, невина крв про сута од братоубилачке руке дигла је своју тужбу небу, свест родољубивих грађана није могла више да издржи бес међусобног истребљивања.

Сви смо осећали да нас нека зла коб вуче поново ка амбису, који би био гроб српског народа. И пред том очигледном стра-

ховитом опасношћу сваки је осетио свој део одговорности, ма колико да је његов положај незнатан.

А тим пре схватили су колико већу одговорност носе они, који су раније у животу земље играли какву улогу у јавном животу и вршили извесан утицај на политичко опредељивање српског народа.

Најчеститији међу њима схватили су да је дошао час када се не сме више ћутати и пасивно гледати како падају српске главе, како се лије српска крв за рачун Лондона и Москве.

Схватили су да је кукавичлук и издајство седети скрштених руку у овим судбоносним часовима, када се ради о бити или не бити целог народа. Разумели су да је њихова дужност да, не обзирајући се на опасности, јавно и отворено осуде акцију „шумских“ свију фела и да објасне народу његове дужности према себи, према своме потомству и према заједници.

А народ са своје стране долазио је у хиљадама на ове велике народне зборове посведочујући тиме своје разумно схватање догађаја и своју високу националну свест.

Свака недеља доноси нам из по једног краја Србије потврду непоколебљивог опредељења срп-

На тим зборовима не убацују се агитационе паролe разних политичких група, већ народ заједно са својим првацима, забринут за судбину Отаџбине, подиже глас српског човекољубља и тражи од небраће да поштују српске животе и српске главе, да чувају ред и мир да бисмо сачували свој опстанак и дочекали боље дане.

Треба читати ове речи, које да нас одјекују широм целе Србије, које гласно и јасно пред Богом и пред светом показују чврсту вољу српског народа да истраје на српском путу спаса и обнове Србије, којим га води пожртвовано генерал Недић.

И верујемо да шумски отпадници, слушајући ове речи са шумских пропанака морају разумети њихов заповеднички смисао и да им се морају покорити, ако нису изгубили свако човечанско осећање и ако нису тужно робље, које мора да се покорава наређењима из Лондона и Москве.

Ово окупљање народа, погођеног у своме животном нагону и у својој националној свести мора унети страх код шумских одметника, јер то народ изриче своју пресуду над њиховим неде-

ског народа за ред и мир, за слогу и јединство. После Крушевца, Крагујевца, Ваљева и Јагодине ове недеље сличне манифестације народног расположења догодиле су се и у Шапцу и у Пожаревцу.

Људи које је народ слушао ра није као политичке и јавне раднице или који су се у њиховој средини истакли као најбољи домаћини рекли су речи мудрости и слоге, здравог разума и братства које народ прихваћа у данашњим временима као мелем на рањену душу. Рекли су речи које као да су вађене из душе српског народа, која је племенита и човекољубива и буну се противу братоубилачког проливања српске крви.

Овај прави народни плебисцит говори да је градитељско и позитивно у српском народу дошло до свога пуног изражаја и да значи крај тираније мрачних сила и крвожедних инстинката. Осећања братства и слоге поново прожимају српски народ сем оне шаке отпадника по шумама. Српски народ поново постаје као једна породица, као једна велика задруга, чији су чланови зближују кад се деси несрећа и тада сви сложено раде да се исправи зло и поправи положај.

Зато у данашњим приликама са новим могућностима и изгледима ове манифестације позитивности српског народа и његове одлучне воље да сложи и брат-

ски одржи ред и мир јесу велика нада да ће се постићи многи резултати, жељно очекивани,

Ако истрајемо на овом путу којим нас воде здрав разум и смисао за стварност, правилно процењујући догађаје и не заносећи се брзоплетим предвиђањима и блефовима туђинске пропаганде, можемо сматрати да смо пребродили највеће опасности и да са спокојством можемо гледати у будућност српског народа.

Али ако и поред овако јасно изражене воље српског народа, заслепљени појединци или банде помахниталих одметника по ремете мир и ред, онда гешко је

који ће српском народу сачувати опстанак и донети му што скорију будућност.

предвидети шта ће бити са нама, а све наде и могућности за побољшање нашег положаја изјаловиће се сигурно. Зато њихови непромишљени

поступци у данашњим приликама још већи су злочин, јер увећавају само патње српског народа и доводе у питање његов опстанак. Али наша вера у конструктивност и мудрост српског народа велика је и зато смо уверени да ће она савладати и победити отпадничтво и плаћеништво свију оних, који су се одметнули од националне дужности и служе као оруђе Лондона и Москве угрожавајући најсветије интересе српског народа.

„С.—Н.“

КО ЋЕ КАО БОГ

Написао:
Димитрије Љотић

Кад би се данас све могло рећи о пучу од 27 марта, онда би се тек виделе праве размере овог злочина извршеног над Југославијом и српским народом.

Јер тада је шака људи, у име Југославије и српског народа — нарочито, — узела на себе да објави рат Немачкој у тренутку кад ова то заиста није хтела и кад је располагала својом огромном и невиђеном дотле, ничим незаузетом оружаном силом.

Смемо ипак речи да је тада над Југославијом и српским народом, у реакцији на пуч, изречена смртна пресуда.

Што ова није извршена има се благодарити српском чуду, које се догодило по Божијој милости, а под вођством генерала Недића.

Не можемо — није време — писати о томе опширније, али није ни потребно. Зар се не поздрављамо о Ускрсу дивним речима »Христос воскрес!«, а отпоздрављамо »Ваистину воскрес!«, и тако кратко, ускликом, износимо своју дубоку веру и своје огромно вековно искуство, и на томе као на стени, и као појединци, своја животна дела, и као народи, своја стремљења и своје културе, градимо.

Тако и ми морамо место дугог разлагања и доказивања, кратко знати да смо као народ били предати (због глупог злочина од 27 марта) смрти, а да смо Божијом милошћу — чудом од тога спасени — и сад можемо на томе градити даље, вером и љубављу, своје народно дело.

У светлости последњих догађаја то се нарочито види, — а видеће и они који сад не виде, — да је одиста пут остварен Божи-

јом милошћу, под вођством генерала Недића, право чудо.

Одређен смрти српски народ је изгубио био већ многе основне услове потребне за живот. Не можемо овде те услове набрајати, а није то ни потребно, јер смо се као народ одиста давили без њих, а сви знамо чега смо све били лишени.

Три пута су се указала тада пред српским народом, а један је само био прави.

Она друга два пута су ишла час заједно, а час су се разилазила, али оба су полазила од погрешног гледишта да један народ изгубљену слободу може повратити кад сам то хоће, при чему су нашли помоћи код Јевреја из Москве и код Јевреја из Лондона и Вашингтона.

Они нису хтели да виде да »ни врабац с гране не пада без Божије воље«, а камо ли да један народ може слободу изгубити случајем, — па отуда нису хтели разумети, да ни наше народно васкрсење не може доћи кад ми то, с оружјем у руци захтевамо, већ кад то Господ буде одредио. Зато та два поменута пута нису, не само никаква успеха имали, ни могли имати, већ су донели српскоме народу нове, тешке и крваве губитке и пустошења.

А тим путевима су ишли зато што нису ушли у дубину наше народне трагедије, — што су је преживели кожом, а не душом, — па чак не ни кожом, већ по-

кожицом, — што су себе отсекли од правог духовног, дубоког народног живота, — што нису схватили ни Косово, ни Кнежево »привољење царству небескоме«, на коме су честитог Кнеза верно следили Кнегиња Милица са другом својом, деспотицом и монахињом Ефимијом, и сином својим »благверним, дивним и слатким господином Стефаном Деспотом«, унуком својим Ђурђем Смедеревцем, Патријарсима српским, пећским и карловачким, и осталим четирвековним, славним и мученичким, вођством народа српскога.

Пут генерала Недића, на коме се ово Божије чудо са српским народом, на смрт одређеним, догодило, јесте зато српски пут, — што одговара тој најтрагичнијој и најдивнијој српској покосовској историји, већој и дивнијој од оне која јој је претходила. Разумео је генерал Недић, — и ту је сва његова величина — да мора у име, и испред свог народа, да погне главу своју у знак покорности не људима, већ самој Божијој вољи, (која нас је пропашћу државном и народном казнила) — и да је то једини пут који ће моћи променити изречену, а још неизвршену, смртну осуду нашу. А то је учинио, јер није тражио »славе код људи, већ славе код Бога«.

Војник је позивом својим посвећен међутим слави људској, — монаси пак траже славу код Бога, а не код људи. Па ипак, у наше дане, не нађе се црни калуђер да, презревши славу људску, приклони врат свој у јарам покорности вољи Божијој и води народ свој, у данима најцрњим његове несреће, — него Бог постави војника да путем који та-

Ко се бори за Енглеску - тај мора да погине

Ко мало личи на она за која се он спремао и навикао, извлачи српска народна кола из провалије смрти и уништења.

»Велика је ова тајна заиста! А без тајне нема чуда, јер кад би ми знали сав механизам чуда, онда чуда не би ни било.

Не знам да ли ће ко год знати, умети и моћи да тај чудни пут достојно опише. Али, (као сведок говорим), има бескрајно више истинске величине и правог јунаштва у оног који је, често пљуван, прљан, срамотом обасипан, истрајао понизно и покорно у свом пожртвовању на овом путу, — него да је обасипан похвалама, цвећем, општим и јавним признањем, водио и добио велики победоносни рат.

Јер ко ово не би желео себи и ко се за ово не би грабио? Десетине хиљада људи би дигли руке и потражили себи ту част и славу, и хиљаде би били у стању, уз Божију помоћ, да је и заслуже.

Али ову горчину срама и понижења, овај трновит пут и трнов венац, — ову уску стазу усечену у стени, која стално иде изнад бездне неразумевања и испод литице неповерења, којом је Бог једино дозволио да се може спасти народ наш, ко би то прихватио? Ако би једва десетина у читавом народу, у налету љубави, пристала да прими на себе бреме срама и понижења. А колико би времена међутим и она истрајала? То је питање постављено било пред васцели народ, и један војник, (слављен и вољен дотле) пристао је, узео на себе и носио, у покорности вољи Божијој, за цео свој народ, крст српског пута.

И још ће га носити! До краја! До пуног васкрса и славе. Јер нису прошле ни горчине ни понижења, ни опасности, ни неразумевања ни неповерења.

Па ипак је нешто прошло.

У светлости данашњих догађаја се види, као на дану, да је народни пут генерала Неђића, она уска, у камену неразумевања и неповерења, усечена стаза, избилла на ширу зараван. Сад је већ лакше.

Дело вере и љубави је већ награђено.

Онима којима још ни то није јасно, открити се ништа овде неће. »Пород аспидин, род лажљиви и прељуботворник је увек тражио доказа.

Али »других им доказа, осим доказа Јоне пророка«, самог факта очуваног и васкрслог живота, — ни овде »неће бити даток«.

Из текста примирја које је склопио Бадоло јасно се види да је овај војвода-издајник, заједно са краљем-издајником, спремао прелаз Италије на страну британоамеричке коалиције. Тајка 2. тог уговора садржи Бадолову обавезу да омета покрете Немаца на територији Италије. Даље тачке, и то 4, 6, 7 и 8, употпуњују ову обавезу другим сличним обавезама које несумњиво доказују да су два издајника (управо три), јер је и принц Умберто такође учесник овог у историји реколдног неваљалства) свесно претварали италијански народ у топовско месо за Британо-американце.

Цинизам те издаје сопственог народа достиже врхунац у томе што су издајници пристали на даље бомбардовање италијанских градова од стране британоамеричких ваздушних снага све дотле док Ајзенхауер буде нашао за сходно да објави капитулацију. Ово безобзирно издавање Италијана мукама можемо објаснити тиме што су издајничка тројница хтела несметано од стране Немаца да добију неколико дана у времену, како би се Ајзенхауер спремио за указивање помоћи издајцима. Бадоло и краљевска породица много су надала ползгали у ту британоамеричку помоћ, али она је задонила. Десило се оно што се увек дешава: ко се бори за Енглеску мора да погине. Краљ и његов син постали су избеглице, а што се тиче главног махера те ослепеле издаје Бадоло он је већ готов: цела британо-америчка штампа тражи уклањање овог неспретног државника који није умео да добро послужи британоамеричким циљевима.

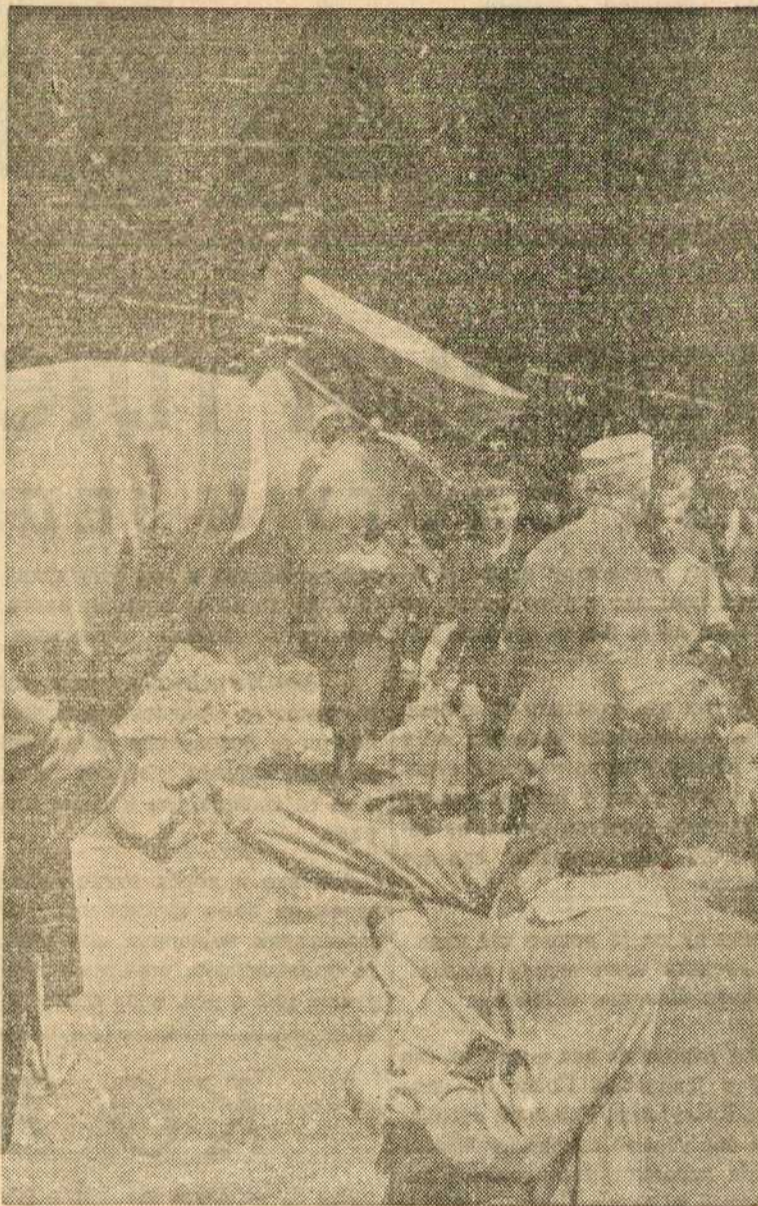
Муке и невоље претстоје не само вођама издаје, већ и оним који су те вође увукли у издају: делови италијанске земље који ће се налазити у зони британоамеричког господарења искусиће тешке последице прекида везе са верним савезником, Рајхом, Енглези већ сада јављају да неће моћи да снабдевају угљем италијанске области, јер је њихова продукција угља недовољна ни за саму Британију. Међутим, оставити Италију без довоза угља, то значи изложити њено становништво и њену индустрију највећој беди. »Ко се бори за Енглеску мора да погине!«

Ова историска реченица сада се опет трагично потврђује на примеру Италије. На примеру Италије потврђују се и свима позната истина да је Немачка увек верна својим пријатељима. Она остаје верна према оном делу италијанског народа који не признаје издају, који хоће и даље да се бори за Европу.

Она рескира стотинама живота својих најбољих војника да би спаса свој пријатеља, Мусолинија.

Хапшење Мусолинија од стране краљевог повереника Бадоло, истог Мусолинија који је 20 година био лојалан према свом краљу, срамна издаја италијанског народа и немачког савезника и чудовишни детаљ те издаје, краљево уверавање да нема капитулације кад је капитулација већ била потписана пре 5 дана, — све то претставља један тежак ударац не само по престижу италијанске династије, већ и по сам монархички принцип. У монархичком принципу има извесан део мистике која подиже монарха изнад обичних грађана. Италијански монарх је пао испод нивоа морала обавезног за краљевог поданика, не говорећи већ о дужностима краља.

Није ни чудо што је Мусолини, узевши поново власт у своје руке, претворио фашистичку странку у републиканску фашистичку. Тиме не почиње обрачунавање Мусолинија са краљем,

Вођа Рајха има пуно љубави за немачку децу

Foto: Belgrader Bildagentur —

тиме почиње нов политички живот талије, републиканске Италије која је изгубила поштовање према својој династији.

Повратак Мусолинија на врхунац власти у Италији доводи до рашчишћавања ситуације у тој земљи. Прво ће бити из фашистичке странке елиминисани сви они који су после Бадоловог преврата пожурили да издају своју готовост да служе оним који упропаштају 20-годишњи ред фашизма и Мусолинија. Тиме ће се фашистичка странка бројно смањити, али духовно ојачати.

Истовремено се врши и просејавање кроз сито националне поузданости и целога италијанског народа. Елементи, који су малаксали у досадашњем рату и који су се одушевили мишљу да ће Бадолова издаја изабавити их од даљих напора, неће више моћи да саботирају рат.

Италија излази из кризе коју је преживела препорођена, као што се људски организам препорођа после тифуса. Инјекција тифуса коју су начинили подмукли агенти Британоамериканца имала је на крају крајева благотворног дејства: сада ће Европа имати здрављу Италију као члана Тројног Пакта.

Тројни Пакт је остао неповрећен догађајима последњих дана. Декларација коју су заједнички објавили Немачка и Јапан сведочи о томе да Тројни Пакт није ствар коњунктуре, већ чврсте повезаности младих нација заједничким животним циљевима и заједничким идеолошким побулама. Том декларацијом престају све лукаве комбинације које су хтеле да пусте у оптицај британоамеричке агитаторске смислице. На велико разочарење непријатеља Тројни пакт остаје и даље чврст савез борбе, борбе до коначне победе.

Тројни Пакт је моћан не са-

мо сложености своја три главна партнера, већ и оданошћу мањих учесника тог савеза народа. Избор регентског савета у Бугарској доказује да је бугарски народ чврст у својој одлуци да спроводи политичку борбу против ваневропских снага. Једногласни избор трију регента који су сви стопроцентни следбеници политичког курса покојног краља Бориса је једна импозантна манифестација верности Бугарске задацима и делима Тројног Пакта.

Неколико дана кризе у Европи, која је настала услед Бадоловог издајства, а која је тако брзо и, можемо рећи триумфално, решена одлучношћу Рајха, донели су извесне промене у политичком статусу Албаније.

Консолидовање Европе у данима када су Британоамериканци полагали толико нада на своју акцију дезорганизовања Европе — то је велики ударац за непријатеља Европе. Разочарење се примећује у јавности Британије и САД. Траже се кривци неуспеха Бадолове издаје. Британска штампа напада Черчила што се крије у Америци, када се у Европи дешавају ствари од највећег значаја. А та лисица остаје и даље поред Рузвелта, јер не сме да иступи пред британску јавност сада, кад је претрпео такав страхан политички пораз у Италији.

Величина тог пораза повећава се једном малом чињеницом, која је остала скоро непримећена у нашој јавности. Од дана заузећа Рима, немачке трупе су узеле на себе гаранцију безопасности папског града Ватика-

на. Немачки војници чувају тај град, а самим тим онемогућују британским и америчким дипломатима акредитованим код Ватикана да буду у додиру са римским политичким круговима и да врше политичке махинације против Европе у једној од најглавнијих престоница Европе. Укратко речено, Немачка је онемогућила Британоамериканцима једну њихову дипломатску и тајну дипломатску дужност у Европи, коју су спроводили годинама, искоришћавајући нератујући град Ватикан за своје ратно-политичке махинације. И ово је један тежак пораз за Черчила и Рузвелта.

Али највећи пораз претрпела су та два светска злотвора услед последњег Фиреровог говора. У том говору било је више значајних политичких изјава, које се односе на немачки народ, на Европу, на Тројни Пакт, али најзначајније је било то у каквом је тону тај говор састављен.

Тај говор је декларација политичког поштења. Више него декларација: то је непобитан доказ да је политика Рајха не само начелно поштена и племенита, већ је поштена и племенита у свима својим делима.

Какве разлике између лукавих, подмуклих речи британоамеричких државника и искрене, отворене политике Рајха и његовог Вође.

Кад је Немачка победила Француску, она је њој поклонила такве услове примирја које може добити не побеђени противник, који је својевољно пристао на престанак борбе. Када су Британоамериканци мислили да су помоћу Бадолове каме победили Италију, они су поставили Италијанима најпоштније услове: прелаз у борбени ред коалиције, придржавши себи право да диктирају према сопственој жељи, према сопственом њефу даље услове политичке, привредне и финансијске природе. Тако поступају Британоамериканци према онима које мисле да придобију на своју страну.

Немачка поступа племенито и према непријатељима, а како поступа према пријатељима види се из њеног држања према свима који су верни савезу са њом. У том погледу говор Вође Рајха је јединствен докуменат племенитости у међународној политици.

МЕС.

Уметничке драгоцености Сицилије

Као што је већ јављено, Енглези и Американци, под видом куповања, уствари за багателу, присвајају уметничке старине на Сицилији.

Што се тиче Сицилије, сличан случај десило се и у античко доба. За време императора Августа, Сицилијом је управљао гувернер Верес. Он је бескрупулозно пљачкао земљу, нарочито уметничке драгоцености, да су се становници најзад жалити против њега.

Главни тужилац уствари је био сам чувени писац и филозоф Цицерон, и његова оптужба против Вереса спада у најбоље светске саставе из говорништва.

Верес је био осуђен на изгнанство, где је и умро.

Српски Народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 меџанин, 1 степениште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383

ШТАМПАРИЈА »ЛУЧА« Краљице Наталије 100. Тел. 21-772

Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко »Пресе«

в. д. Влајковићева 8.

www.unilib.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

МАЧВА И ПОДРИЊЕ, СТИГ И МЛАВА УСТАЈУ У ОДБРАНУ РЕДА И МИРА

После Крушевца, Крагујевца, Ваљева и Јагодине, Шабац и Пожаревац придружили су се покрету, који манифестује вољу српског народа да сачува мир и ред у земљи и да се престане са проливањем српске крви за рачун Лондона и Москве.

Из Мачве која је доживела трагичну јесен 1941 године одјекнуле су речи разума и човекољубља, које су се пронеле широм целе земље и које неће осгати без резултата. Зато што је платила многобројним жртвама бес првених бандита, Мачва и Подриње данас имају дубоко развијено осећање за ред и мир да би се спасла свака српска глава, да би се сачувала свака кап српске крви.

Мудрост српских сељака из Мачве и Подриња, sazрела у патњама и искушењима, проговорила је на збору у Шапцу и њихово искуство послужило осталим крајевима да се сачувају од напасти и избегну нежељене последице. То је истовремено и опомена шумским отпадницима да се не дрзну да наруше ред и мир, јер ће проћи рђаво, као што су прошли црвени бандити.

Исто тако народ у Стигу и у Млави јасно и одлучно изјаснио се позитивно противу сваке одметничке акције. Одобравајући једнодушно рад владе народног спаса са генералом Недићем на челу, он је дао свој глас у великом народном плебисциту за слог и јединство српског народа у реду и миру.

Велики народни збор у Шапцу отворио је председник Шабачке општине г. Поповић рекавши да су се састали да се договоре како ће се најлакше извући из о-

вих несрећа и ужаса и како бисмо се сачували за будућност. Да би се спасли морамо имати пред собом само идеју коју већ две године пропагира генерал

Недић, а то је идеја Српства, реда и мира.

После тога је узео реч познати шабачки привредник Ђ. Јовановић који као дугогодишњи јавни радник саветује народу да следује стопама генерала Недића. Каже да је овај крај био до скоро релативно најмирнији, али да су сада почели да се појављују рушиоци мира и зато он поручује:

„Мени је дужност да кажем да ти људи својим радом на-

„Не дајмо више узалуд ни једну кап драгоцене српске крви. Не дајмо да нашу крв проливају они који не претстављају Србију и српски народ.

Овај збор није сазвао зато што смо сити и бесни. Морамо да се договоримо, да осудимо оне који се цилитају по шумама, да гледамо наша посла и да радимо на очувању реда и мира, толико потребног српском народу.“

Старина Жика Бошковић из Мале Врањске, говорећи о положају српског народа у данашњој светској ситуацији, рекао је следеће:

„Не правимо никакве изгреде, будимо мирни и стрпљиви, јер народи који ратују носе много веће невоље, јер они чак и животе полагају. Грех би било да направимо неки корак, који би нас упропастио и избрисао наш народ са лица земљиног.

„Нама, као народу, у слози лежи спас. Ми болно и трагично осећамо сваки свој губитак. Данас се поставља питање са чим и како ћемо изићи пред потомство и нашу децу, шта ћемо им оставити. Да ли ће поколења после нас имати да нас куну, или благосиљају. Да ли треба да уништимо родитеље и хранитеље наше омладине или да их чувамо?“

Председник дубљанске општинске Драгослав Бурковић-Баја од-

бија да је сељак из Мачве и Подриња комунист и узвикује:

„Ми не смемо дозволити да Срба нестане. Јер ако нас не буде, онда шта ће нам Србија без Срба.

Ништа лепше нема него бити Србин, славити славу и чувати српску тробојку.

Ништа лепше нема него чувати ред, рад и мир, јер у томе лежи спас српства.

Живела мајка Србија, живео српски народ!“

носе несрећу нашем народу и угрожавају нам тежак и иначе претежак живот. Још једном кажем: људи из шума немају права да угрожавају наш опстанак, јер Србију сачињавамо ми који смо остали код својих кућа.“

Стари ратник Марко Бојан-Срдановић позивајући се на мудру пословицу: снага кладе ваља, а ум царује, рекао је између осталог:

Јер, у будућем уређењу света ми морамо нашој земљи дати достојно место. Морамо то урадити сами. Зато, браћо, не свађајте се, не тужите се. Наш народ каже: „Где је слога и љубав, ту је и Божји благослов“.

Професор Бошко Новаковић рекао је да је живот најдрагоценији дар природе и да зато треба штедети животе српског народа, па је затим изјавио следеће:

Бивши народни посланик Нинко Мартиновић из Богатића, у својој апелу за ред и мир упutio је ове речи народу:

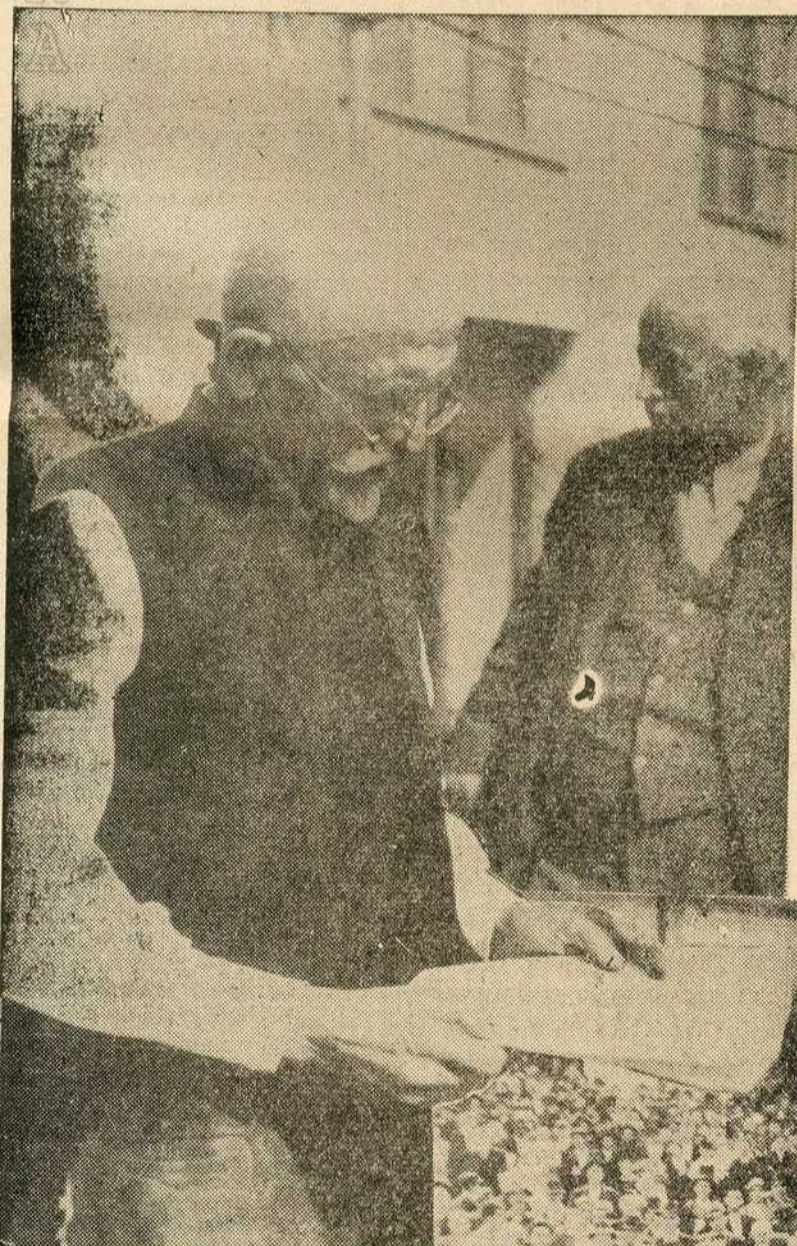
„Послушајте зато све савете које смо вам данас упутили, а у име генерала Недића, који се пре две године ставио у одбрану српства. Не слушајте оне са стране, који вам причају о разним измишљеним стварима, већ чувајте ред и мир. То вам шапућу хиљаде невино изгинулих, то све моле српске мајке и преклињу српска деца“.

Влада Милинковић, председник општине из Слеччевића, позивајући народ да чува мир у слози, рекао је:

„Састали смо се по великој историској нужди, да у болу узвикнемо свима Србима: време је да истини погледамо у очи. Време је да увидимо да нас само мудрост може спасти. Говорили су затим Радоје Новаковић, председник општине из Клења и Илија Поповић, бивши бан из Шапца, па је на крају узео реч Александар Дачић, бивши управник Земљорадничке задруге у Шапцу, који је закључио следећим речима:

„Будите свесни данашњице. Знајте и упамтите да како год ми данас радимо таква ће нам бити сутрашњица. Питање нас наша поколења, да ли смо били вредни и достојни данашњице. Ако зло будемо радили данас, будућност ће нам бити црна. Угивите и упамтите све речи данашњег говорника пренесите их и осталој браћи у Подрињу и Мачви, посаветујте се међусобно и појмимо заједничким путем којим нас води наш генерал Недић да би достигли циљу“

(Наставак на 5-ој страни)

НАРОДНИ ПЛЕБИСЦИТ

Маса грађана и сељака на збору у Пожаревацу слуша говорнике са села, који изражавају народну вољу за слог и редом

Брз и убедљив одговор

Учешће Италије на страни Рајха у овом рату имало је веома великог стратемско-политичког значаја. Без обзира на то да ли је она активно учествовала у рату или да ли је била у ставу незарађене стране, њена колаборација са Немачком и Јапаном сачињавала је политички фронт младих нација. Њена колаборација употпуњава је идеолошки фронт на коме се боре народи Европе и Источне Азије ради стварања Новог Поретка.

Зато је Бадолев преврат од 25 јула направно једну велику празнину у том идеолошком фронту. Његове реакционарне реформе спровођене ужурбано и бесмислено биле су у супротности са оним светим циљевима за које се бори Европа. Бадолева капитулација од 8 септембра (или боље речено од 3 септембра) коначно је приказала да војвода издајник у Италији намерно задаје ударац идеолошком фронту Европе.

Зато ослобођење Мусолинија (које је само по себи један необично смели и вешти подухват трупа) има огромног значаја, јер васпоставља идеолошку заједницу младих нација.

Са стратемско-економског гледишта учешће Италије у рату треба сматрати као један прилично велики терет за Рајх. Њена пасивна привреда, а нарочито чињеница да Италија нема сопственог горива (ни угља, ни природног бензина, ни у довољној количини замена бензина), оптерећивала је привреду Рајха. Сада се је ситуација променила.

Из тока борбених радњи које су се одиграле у протеклој недељи, а нарочито из покрета немачких трупа које су разоружавале Бадолеву војску и заузиле мале извесне области Италије, можемо констатовати да није намера водећих војних кругова Рајха да се цела Италија налази у оквиру одбранбеног система Европе. Изгледа, да јужни део мало интересује Немце, који држе тамо сасвим незнатну војску са задатком да успорава непријатељске покрете.

Према томе, можемо претпоставити да сада отпада брига око снабдевања најпасивнијег дела Италије, који је у економском погледу тражио много, а давао мало. Није чак давао ни добре војнике, нити одушевљене фашисте; најбоље родољубе, највеће родољубиве масе налазе се у северној половини Апенинског полуострва.

Васпостављење фашистичке владе у северном делу Италије значи прикључење европском борбеном систему најважнијих делова ратног потенцијала Италије, док ће, међутим, економско-стратемска пасива Италије остати ван сфере европске економије.

Најзад, треба проценити ситуацију и са војно-стратемског гледишта. Нема сумње да је Бадолева издаја имала циљ да пребаца Италију из логора Тројног пакта у логор коалиције. Имала је циљ не само да отвори капију Европе за инвазиону војску, већ и да омогући запоседање аеродрома од стране Британоамериканца у Северној Италији, што би значило један тежак препад на позадину немачке војске која се налази на Апенинском полуострву.

Реакција Немачке је била брза и снажна. Она је убедљив доказ одлучности немачког вођства и снаге немачких трупа. Капија Европе је ипак отворена. Британоамериканци су могли да се искрцају у Калабрији, у Апулији и јужно од Напуља. Међутим, немачка оружана снага може се само томе радувати, јер долазак британоамеричких трупа на европско копно даје могућност једног у Немачкој жељено очекиваног сукоба са непријатељем.

Један од детаља тог сукоба одиграо се код Салерна, где је Ајзенхауер искрцао преко 100000 војника. Немачка армија, иако је била запослена разоружавањем пет италијанских гардиских дивизија у Риму, ипак је могла да предузме противмере и да већ петого дана борбе пређе у контрапад. Борба код Салерна је симптоматична у том погледу што приказује на какав ће отпор наићи британоамеричка инвазиона армија, ако се буде искрцала у ма каквом делу медитеранског базена.

Генерал - фелдмаршал Рундштет, Ромел, Кеселринг, Вајкс и Лист са огромном војском чувају Јужну Француску, италијанску зону и цео Балкан. Непријатељ је мислио да ће се лако увући на европску територију, користећи се распадом Бадолеве војске и издајом тог херцога од Адис Абебе. Овај план није успео. Немачка војска држи обале у својим рукама и то држи их много боље него што је држала до сада када је морала поверити многе важне зоне обале не-

сигурним италијанским трупама предвођеним од стране несигурних, саботерских генерала.

Сада нема више саботаже. Оружана снага Европе смањила се за 500.000 обзоружаних италијанских војника, али њена моћ се је повећала баш тиме што је избачено оно што је било трупло. Остаје само здраво. Том здравом придружују се најбоље јединице италијанске војске и фашистичке милиције.

Дакле, догађаји у Италији разбистрили су стратемску ситуацију у базену Медитерана и допринели су повећању ратног потенцијала Европе.

Општа пажња је привучена катим догађајима, и зато је Источни фронт некако бачен у засенак. Међутим, борба која се тамо води и даље стоји у првом реду ратних збивања. Непријатељска агитација труди се да прикаже совјетску офанзиву у најнефективнијим бојама и најдрастичнијим цртама.

Истина је да су Совјети постигли извесне успехе и да су на појединим местима јужног дела фронта напредовали у току прошле недеље. Набројавање од стране Совјета заузетих вароши и села, изношење увек претеране километраже напредовања совјетских продорних клинова ствара утисак да је Стаљинова офанзива добила неког већег маха.

Ово није тачно. За десет недеља највећих нападних напора Стаљин је освојио свега 15.000 квадратних километара територије, што претставља један тридесети део Украјине.

Тај тридесети део Украјине стаје Стаљина 1.600.000 војника и 16.000 тенкова, не рачунајући хиљаде и хиљаде топова и авиона. То заузеће територије не игра скоро никакве стратемске улоге све докле док није пољуљан морал, док није порушен борбени поредак бранјоца. Немачке трупе и даље спроводе плански своје покрете, а то ни су увек отступни покрети, већ на више места Немци прелазе и у противнападе, и тиме повећавају тешкоће и губитке бољшевичке офанзиве.

НЕВЕРНИ ТОМА

Многи су у Србији као неверни Тома. Чули су о ускрсру руског живља у областима ослобођеним од комунизма, па ипак нису веровали у то чудо, јер су навикли да погрешно мисли о истовестности Русије и СССР. Годинама и годинама спроводила се смишљена агитација, која је довела наш свет до погрешних схватања да се под совјетском влашћу наставља руски народни живот.

У последње време захваљујући нашем ослобођењу од јеврејско-бољшевичке агитације, добивали смо много доказа да је совјетска влада персонификација страшног угњетавања руског народа и да слобода руског народа долази до изражаја само у оним областима које су ратом одузете од совјетске власти, у оним областима где се поново рађа руски живот и где се Русија пожртвовањем стотина и стотина хиљада својих најбољих људи оружаном бором против совјетске власти, раме уз раме са другим војскама Европе.

Зато је претседник Владе народног спаса, генерал Недић одлучио да пружи том неверном Томи могућност да стави своје прете у крваве ране Русије да би се уверио да је Русија стварно рањавана од комуниста и да је руски народ васкрсао у областима где више нема комуниста.

Двадесет узорних сељака и радника пошли су у Украјину. Двадесет прстију српског народа опипали су страшне ране руског народа. Они су видели масовно гробље у Виници. Они су се уверили да је тамо поубијано 30.000 људи од којих, нема скоро ниједног „капутлије“ — у Виници су јудокомунисти извршили покољ руског сељаштва. Нису убијали неке бунтовнике, већ су уништавали сељаке само зато што су били — не на делу, већ у души — противници страшног и одвратног система колективизације сељачке привреде.

Тај систем колективизације, као што су се наши делегати могли уверити, претставља на првом месту један назадак пољопривреде. И поред тога што су Совјети снабдевали колхозе модерним пољопривредним машинама, продукција колхоза стоји на невероватно ниском нивоу. У многим областима Европе добија се 26 — 30 — 34 дуплих центнера жита са једног хектара. На најплоднијем украјинском „чернозјому“ колхозни нису давали више од 13 дуплих центнера по хектару.

Разлог томе не треба тражити нигде сем у чињеници да комунистичко газдинство убија код сељака вољу за рад. Нема сумње да заједничка обрада земље помоћу трактора и савршених машина може да буде олакшица за сељаке али потпуно одузимање сељаку његове приватне својине претвара село у радионицу, где колхозник ради без и

најмање љубави према свом раду и према земљи која је престала да буде његова.

Наши сељаци су видели огромну разлику између колхозника и оних домаћина Украјинаца који обрађују земљу чији су они власници. То су два света — свет колхозних робова и свет одушевљених сељака.

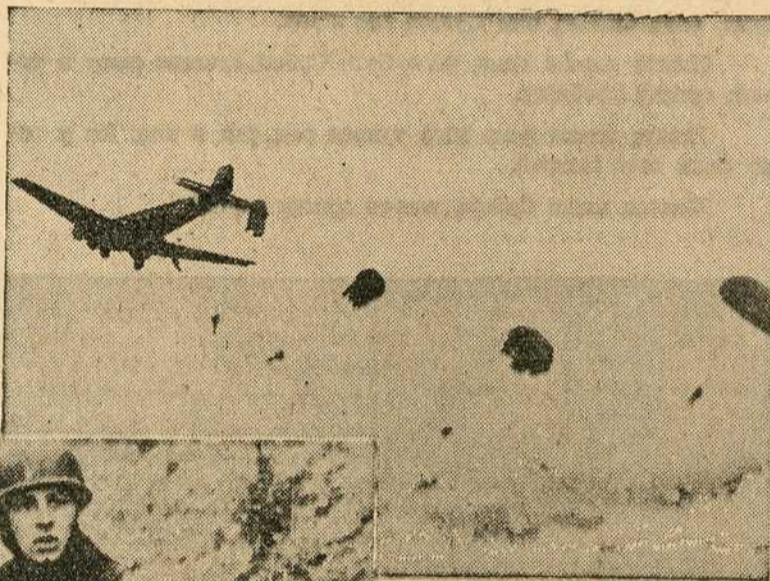
Одушевљених радника наши делегати нису нашли у Украјини. Наравно, сада, у ратним приликама, не може бити благостања у варошима, али радништво са којим су наши делегати били у додиру, носи на себи не само двогодишњу ратну, већ и двадесетогодишњу комунистичку беду.

Сви су се радници жалили на тешке прилике за радништво у Совјетској Унији. У тим приликама оскудица није најтежа појава. Знатно горе стоји ствар са духовним животом радника. Совјетски систем не дозвољава ниједној радничкој породици да станује у засебном стану: у сваком стану треба да буду две породице, како би једна другу надживавала, шпијунирала, денунцирала.

У разговорима са људима у Украјини наши делегати су видели да сада у тој земљи постоји једно једино осећање: то је страх од повратка комунизма. Ниједан човек у Украјини не верује у тобожњу еволуцију бољшевизма. Сваки зна да може бити камуфлаже комунизма, а никако промене суштине и начина рада тог нечовечанског система.

У Украјини сваки зна да и сада долазак Совјета значи терор, убијање, одашњавање читавих села у далеке пределе, истребљивање свега што стоји изнад просечног нивоа памети и врлина. Зато из свих градова које су сада Немци напустили, беже десетине и десетине хиљада лекара, учитеља, чиновника, занатлија, мајстора — они сви знају да их чека покољ. Зато из области где се приближава борбени фронт беже сељаци, јер им је познато да совјетска влада депортира стотине хиљада људи у далеки Сибир само зато што су они за време немачке окупације сазнали нешто истине о цивилизованом животу у Европи. Да не би ти „заражени Европом“ људи могли да „разарају“ црвену војску совјетска влада претвара читаве области у пустињу у којој нема никог осим војних јединица.

Рат је ослободио неких 80 милиона Руса. У њима се пробурила руска душа, која је толико година била потлачена јеврејским, комунистичким системом. Руски народ се поново враћа животу у додиру са Европом. Руски народ васкрсава у слободном животу с ове стране фронта. На њему се још виде страшне крваве ране комунизма.

»Скочити и јуришати« јесте лозинка немачких падобранских јединица које неустрашиво решавају најтеже постављене задатке

Подвиг ослобођења Мусолинија јесте још један славни пример неустрашивости немачких падобранаца

Објективно гледајући ситуацију на Источном фронту, морамо рећи да је она потпуно задовољавајућа, јер је десетонедељна совјетска офанзива постигла до сада негативан резултат: немачка снага није окрњена, совјетска снага је преполовљена.

Зато Совјети и даље вичу да британоамеричке демонстрације на италијанској обали не олакшавају ситуацију Совјетске Уније. Москва сматра за демонстрације оно што Лондон и Вашингтон хоће да претставе као велику инвазију, као стварање другог фронта у Европи. Москви је потребна стварна помоћ, а не ова реклама. Потребна јој је зато што она види постепено исцрпљење својих снага и хоће да добије помоћ пре него што ће бити касно.

М. Војновић

М.

У одлучном часу

Ако је икада мудрост била потребна српском народу то је данас. Ако је икада судбина српског народа била у његовим властитим рукама то је данас, када један непромишљени корак његов може донети његово потпуно уништење.

Чак иако остане до краја миран, питање је како ће проћи, јер су модерна ратна средства страховита у своме разарању. Буде ли пак насео иностраној пропаганди која њега, десеткованог, гура на побуну, онда можемо бити сигурни да ни камен на камену неће остати од наших градова и села.

Пример Италије је у овом погледу врло поучан. Иако је капитулирала њени се градови и даље руше, а ко зна шта ће остати и од италијанског народа који се налази на прагу грађанског рата. Зато, ако не желимо да дочекамо још страшнију судбину, морају сви српски родољуби, коликогод их има, одлучно устати да одрже мир и ред у земљи. У име опстанка српског народа морају тај мир и ред по сваку цену обезбедити до краја рата.

Морамо до краја сачувати хладнокрвност, јер стварно немамо никаквих разлога да страхујемо за своју будућност. „Бог чува Србију, али само онда када су Срби сложни“, рекао је недавно генерал Недић. Успемо ли да ту слогу обезбедимо биће сви наши проблеми решени како ваља.

Ако икада, српски народ треба сада у одлучном часу са пуно поверења да гледа у генерала Недића. Он је досад мудро водио српски народ, и, ако Бог да, плодови тога мудрог вођења неће изостати. Српски народ само не сме да му одмаже у његовим настојањима. Мора му покљонити пуно поверење и потпуно послушност.

Колико је мудра политика генерала Недића најбоље се види по томе што она чак и у редовима наше емиграције почиње да стиче своје присталице. Они елементи међу нашим емигрантима у којима родољубиви осећај није замро, одлучно су устали против тога да се српски народ позивима на побуну гура у нове жртве.

Когод уме здраво да мисли тај ће увидети да ће српски народ у оквиру нове, подмлађене Европе добити место које му припада. Добиће га по релативно јевтину цену: да посред овог гигантског светског хрвања остане миран.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ДВЕ ГОДИНЕ ДОБРОВОЉАЧКОГ САМОПРЕГОРА

Услед особених историских прилика у нашој земљи омладина, млађи нараштаји играли су значајнију и већу улогу у националном животу него у другим земљама редовног развоја, где омладина може у миру да се спрема да преузме вођење земље. Али ми смо морали надокнађивати пропуштено време, прескакали смо етапе, журећи се да што пре надокнадимо изгубљено. Имали смо пред собом пуно нерешених националних проблема, па зато омладина наша још у школским клупама или право из школских клупа силазила је на форум, улазила је у јавни живот или је ишла право на поље части.

Готово ниједна генерација није до краја познала и уживала у мирном ђачком животу, него је улазила у живот пре времена и давала многобројне жртве. Али зато и сва наша национална прегнућа носила су печат омладинског елана и зато су добрим делом имала успеха, јер су их носили идеализам и одушевљење нових младих нараштаја. Неограничена вера у Србију, у српски национални идеал младих генерација била је велика снага у нашој историји, која је исправљала тромост старијих поколења и ломила кочнице политике и партизанства, које су успоравале ход наше историје.

Цела нова историја српског народа сведочи о тој пожртвованости српске омладине у служби Српства. И јуче после слома, најстрашнијег у нашој историји, када је изгледало да је све пропало, да су сви идеали срозани у блато, омладина је опет остала верна својој мисији кроз историју. Услед опште пометености и забуне, кад су најгори из старије генерације проиграли све националне тековине и биле изгубиле главу, омладина се прва освестила и одазвала позиву свесних српских родољуба са генералом Недићем на челу, која је преузела спасавање српског народа у најтежим околностима, које је икада српска историја забележила. Заједно са државним одредима, са четничким одредима, међу првоборцима, били су добровољци који су се већ 15 септембра 1941 формирали у Први добровољачки одред, одазивајући се позиву председника Владе Народног спаса генерала Недића да треба спасавати Србију од комунистичке навале.

И већ 17 септембра тај први одред разбија код села Дражња у Срезу грочанском један већи комунистички логор. У току месеца формирају се нови добровољачки одреди, који после кратке војничке вежбе, одлазе на терен и неустрашиво се боре са комунистичком аждајом, која је хтела да уништи Србију. У добровољачке редове ступали су у првом реду национални омладинци, студенти, средњошколци, па затим грађани разних професија, сељаци, радници и занатлије.

Противу изопаченог фанатизма заслепљених присталица црвене Москве добровољци су истицали живу националну свест и непо-

колебљиву веру у Србију. То је било њихово најмоћније оружје са којим су они савладали бесцрвених рушитеља, који су хтели земљу Србију да баце у црвени пожар грађанског рата за рачун Москве.

И благодарећи у првом реду њиховом пожртвовању и њиховом хероизму црвена немачка била је уништена и српски народ спасен њене крвожедне тираније и отклоњене су смртоносне санкције, које су могле погодити српски народ. Носећи високо српску тробојку, коју им је предао генерал Недић, они су крвавим жртвама успели да згазе црвено знамење интернационале, које су туђински експоненти и плаћеници хтели да наметну српском народу.

И две године жртвом и самопрегором правога српскога хероизма они бране и чувају ред и мир у Србији од оних заслепљених који својим непромишљеним поступцима доводе у питање опстанак српског народа и спречавају да побољша свој положај. Свесно и драговољно знајући величину опасности која прети српском народу, они су давали своје младе животе на олтар Отаџбине, следећи примерима својих претходника из великих генерација, које су дале

безбројне свете жртве за остварење националног идеала.

Многи и многи од њих својом свежом крвљу оросили су српска поља и њиве, погођени братоубилачким танетом као никада раније у српској историји. Слабо наоружани, имајући често пута бројно надмоћнијег непријатеља пред собом, они су дали примере хероизма, повраћајући углед српском имену, на које је априлска срамота 1941 године бацила велику мрљу. Из тих борби за спас српског народа појавила су се светла имена правих националних хероја као што су један Будимир Никић, командир Првог добровољачког одреда, коме је једна нога ампутирана, као један Марисав Петровић, који лежи од рана задобијених у мучком препаду „шумских“. До јуче непознат човек из народа, кога су изванредни догађаји отргли са родне шумадиске груде, са вером у Бога и у будућност Мајке Србије, он чини подвиге достојне његових великих шумадиских предака, као и многи други.

На крају две године неустрашиве и пожртвоване борбе за спас Србије и бољу будућност српског народа треба одати искрено признање српским добровољцима. Њима припада не само велики део заслуге одбране и заштите српског народа од за-

блуделих Срба већ и што је омладина сврстана у њиховим фалангама осветлила образ и покајала грехове својих заблуделих вршњака, који су радили по наређењима из Лондона и Мокве, а нису слушали глас Мајке Србије.

Светла традиција националног мисионарства српске омладине наставља се и гарантује бољу будућност српском народу, коју они носе у својим чистим душама и коју ће они остварити и бранити својим снажним мишицама. Вера у Србију и у Српство, коју је у њима пробудио генерал Недић, и за коју они подносе беспримерне жртве јесте једна од најсигурнијих залага да ћемо пребродити све тешкоће и да ће Мајка Србија вечито да живи.

То ће бити суд историје о великом делу добровољачког пожртвовања и хероизма, које многи савременици, загрижени старим партизанским духом или туђинском пропагандом не увиђају, него су готови да га омаловаже или оклеветају, иако њему имају да захвале што су можда још живи и уживају разне благодети. Српски добровољци, српска омладина у њеним редовима, слушајући наређења предводитеља Србије, генерала Недића и следећи учењу свога инспиратора, великог српског родољуба, непризнатог и клеветаног, не обзиру се на ове злураде пакости, већ сврстани у непробојне редове одлучно корачају на српском историском путу за спас српског народа и за добро српске Отаџбине.

ПОЖАРЕВАЧКИ КРАЈ ЗА СЛОГУ И ЈЕДИНСТВО

(Наставак са 3-ће стране)

На народном збору у Пожаревцу учествовало је више хиљада грађана и сељака из околних села. Први говорник је био Драгиша Вујић, председник Пољопривредног друштва, који је ре-

„Браћо моја, без моралног и духовног јединства нема нам спаса. Ми не смемо бити раскомадани и подељени на Дражновце, „партизане“ и многе друге одроде.

Ми треба да се нахранимо истином, која гласи: Ми смо Срби, морамо Срби бити и Срби остати. Не клањајмо се више ђаволу па ма у ком виду он долазно, већ верујемо у Бога. Не напуштајмо наше предање и нашу историју.“

Пожаревачки прота Драгутин Маринковић узео је затим реч, доносећи благослов браничевскога епископа Венијамина рекао је између осталог:

„Српска црква, као народна црква, увек је слушала откуцаје срца народног и увек је помагала оне прегаоце који раде за добро свога народа, па то чини и данас. Она попут Светога Саве, свога великог учитеља и просветитеља и данас позива браћу Србе да се сложе, да у миру, реду и раду, молитви и покајању штеде драгоцену српску крв. Да поћу светосавским путем кога је данас обележио највећи Србин генерал Милан Недић.

Верујући да ће ове моје речи наћи одјека у вашим срцима, ја вас поздрављам жељом и молитвом српског народа:

„Помози нам Боже да се Срби сложе!“

Земљорадник Стева Стојановић упозорио је народ да пред њим стоје два пута, па је затим рекао:

као да је поносан што је био војник генерала Милана Недића и критикује бивше политичаре, који су знали да долазе у народ кад се јело и пило. У своме говору он је рекао између осталог:

„На нама је да бирамо којим ћемо путем поћи. Ако узмемо пут који води уништењу, нећемо моћи никога кривити јер смо га сами изабрали. Ако узмемо пут спасења и поћемо њиме, најбоље ћемо се на тај начин одужити нашим великим претцима.

Браћо, кад се вратите својим домовима ја вас молим да свакоме кажете да пред нама стоје два пута и да сами бирамо. Сваког опомените да добро промисли пре но што ма шта уради.

Да живи мајка Србија и српски народ!“

Милутин Милојковић обратио се нарочито омладини и упутно им следеће речи:

„Ви сте пошли путем који је указао претседник Владе генерал Милан Недић (Живео! кличу омладинци!). Не напуштајте га и верно га следите да би мајку Србију спасли и очували. На тај начин ћете најбоље служити родитељима на радост а Отаџбини на корист“.

Земљорадник Живота Алексић, који говори у име сељака:

„Многи бацају кривицу на нашу заједничку несрећу на нас сељаке. Верујте ми да греше јер српски сељак је и данас остао оно што је био пре 50 година.

Ако град пружи руку селу, село ће је радо прихватити. То је наша заједничка потреба.

Будимо једном, будимо добри Срби, сложни и јединствени и поћимо путем генерала Недића, јер је то једини пут који води нашем спасењу“.

Затим су говорили Никола Јовановић, адвокат, Милорад Атанацковић, трговац и др Богдан Лазаревић, лекар, сви из Пожаревца.

Сваки непромишљен корак, сваки поремећај мира и реда били би у овом судбоносном часу прави злочин према отаџбини

БЕОГРАД

за српску децу

Сабирна акција Црвеног крста за нашу децу у пуном је јеку. Њен циљ је висок и племенит. Ради се о једној нашој великој дужности, патриотској и хуманој. Ратне прилике свима тешко падају, али они које најтеже погађају то су наши малишани, невина дечица, несвесна прилика и догађаја. А та деца, кроз изванредан низ година, треба да претстављају нашу водећу генерацију, будућност народа.

Одбори и групе племенитих београђанки и београђана обилазе свакодневно све квартове, улице и куће града, обраћајући се свима грађанима, од најсиромашнијих до најбогатијих, с молбом за прилог.

А београђани се свесрдно одзивају. Ма да је свака хумана и патриотска акција увек наилазила на разумевање код гра-

ђана престонице, овога пута они су заиста потврдили своју великодушност и родољубивост у пуном смислу.

Чланови и чланице одбора наилазе свуда на најлепши пријем. Речи нису потребне. Оно што би требало да истакну скупљачи, то истичу сами приложници, који подвлаче и сопствену и општу дужност да се нашој деци помогне у највећој мери, макар по цену одвајања од сопствених уста.

Међу првим приложницима налази се председник Српске владе генерал Милан Недић, који је лично приложио суму од 100 хиљада динара.

Београдски трговци и имућнији staleж одазвао се врло лепо. Појединци су прилагали до и преко 10.000 динара. Нису ретки случајеви да су ситни тргов-

Генерал Недић са министром г. Веселиновићем на Изложби привредног подмлатка окружен члановима фолклорне групе »Бокањак«

АКЦИЈА
ЦРВЕНОГ
КРСТА

Горе: Чланица Црвеног крста присуствује лицитацији прилога у једној радионици

У средини: Сиромашне избеглице дају прилог.

Доле: Београдски шврћа уписује своје име.

(Фото Државна пропаганда)

ци са периферије прилагали такође по више хиљада динара.

Екипе за сакупљање наилазе често на угледне и дирљиве призоре. Једна екипа на пример улази у једну кућу за време ручка. Наилази на жену са двоје деце. Отац је чиновник, а сад се налази у заробљеништву. Жена прилаже оно највише што може да одвоји, 50 динара, и извињава се што је њен прилог тако мали. На то један њен синчић додаје:

— Знате, ја имам уштеђених 50 динара. Додајем то маминем прилогу, да би био већи.

Али ни његов млађи брат неће да изостане. И он прилаже своју уштеђевину од 50 динара. И тако, цела породица даје прилог од 150 динара.

Једна старија госпођа, усамљена, јер јој је син погинуо у рату, а муж се налази у заробљеништву, даје такође свој скроман прилог, ма да сама тешком муком везује крај с крајем.

У једној малој авлији налази се читава колонија најсиромашнијих избеглица. Сви хоће да приложе макар и најмање суме. И прилажу их.

У једном дворишту пуном разноврсних занатских радионица мајстори су приликом доласка екипе приредили читаву малу лицитацију, такмичећи се ко ће више да приложи.

Врло високу свест показало је чиновништво. Ма да се оно данас налази у нарочито тешком материјалним приликама, њихови прилози су редовно врло знатни.

И ова прилика је потврдила да Београду служи на част родољубива свест његових грађана. Они пак који су ма због каквих разлога до сада пропустили да приложе свој удео, или желе да свој прилог повећају, још су у могућности да се обраде непосредно Друштву Црвеног крста и да одуже свој дуг нашој будућој генерацији.

Сушење шљива

Шљива, као свеже воће, претставља врло здраву и укусну допунску храну. Међутим, значај наше шљиве далеко је већи у прерађеном стању. Један од основних начина прераде шљива састоји се у њиховом сушењу.

Ма да су код нас, захваљујући обилном роду шљива, одувек сушене знатне количине, ипак у погледу начина сушења много смо заостали, услед чега је наша шљива, ма да по каквоћи одлична, постизавала као сушена сувише ниске цене на тржишту. Данас, кад је цена шљиве ванредно повољна, у толико више произвођач треба да се потруди, да би добио што бољи квалитет сушене шљиве.

Одабирање шљива

Избор шљиве за сушење претставља врло важну радњу. Треба бирати потпуно зреле, чисте, крупне и здраве плодове без болести и инсеката. Шљиву треба брати кад је потпуно зрела и то повременим потресањем дрвета, док млађење шљива мотком треба потпуно одбацити.

Дешава се често да произвођач пожури са бербом шљива за сушење из страха да га не затекне рђаво време, те због тога бере још недовољно зрелу шљиву. Међутим, тиме се при сушењу губи много у квалитету и шећеру.

Буђаве и ма на који начин кварне плодове треба на сваки начин отстранити. Исто тако, при сортирању шљива за сушење, врло је корисно да се изабере само крупне шљиве, док је ситније боље оставити за друге врсте прераде. Ако је шљива прљава, корисно је да се пре сушења опере потапањем у кључалице, у коме се задрже око пола минута. Ако би то било скопчано са тешкоћама, корисно је опрати их и у обичној хладној води.

Ако шљива не би била сортирана, те би се на истој леси сушили и крупни и ситни плодови, десило се да се ситније шљиве осуше пре него ли крупније.

Исто тако треба пазити да леси не буде претрпана, тако да шљиве налегну једна на другу, јер ће на тај начин такође добити лош квалитет.

Врло је добро да се шљиве, пре уношења у сушнице, изложе два до три дана на сунцу. Тиме ће изгубити извесну количину воде, мало киселине, али ће добити мало у шећеру, те ће стога бити боље каквоће.

Топлина сушнице

Сушница треба да је загрејана пре него што се шљива у њу унесе, али температура не треба да је виша од 50 до 55 степени, да би се избегло прскање шљива. Остављање шљива у сушницу на нижој температури није препоручљиво, јер се тиме губи један део шећера, а може се развити буђ која ће искварити шљиву. Доцније, у току сушења, топлота се повећава до 80 и 85 степени. Да би пак шљиве добиле онај сјај који се у трговини нарочито цени, потребно је при крају сушења повећати температуру чак и преко 90 степени. Међутим, извесни стручњаци мисле да то ипак није препоручљиво, јер се таква шљива излаже доцнијем квару.

Кад се шљиве на лесема довољно осуше извлаче се из сушнице и остављају да се расхладе.

Пошто се код нас ретко остављају на истој леси шљиве подједнаке крупноће и зрелости, а поред тога топлота код обичних домаћих сушница није подједнако распоређена, то се дешава да се шљиве не осуше подједнако. Због тога такве шљиве, кад се изваде из сушнице и кад се на лесема потпуно расхладе, треба пребрати, то јест недовољно осушене одвојити од довољно осушених, па недовољно осушене накнадно унети у најсувише део сушнице, да би се потпуно осушиле.

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

ПОВОДОМ ДВОГОДИШЊИЦЕ ДОБРОВОЉАЧКЕ БОРБЕ

Српски добровољац — симбол конструктивизма српске националне омладине

Омладине

најлепши споменик рада саграђен мишицама српске омладине. И док на једној страни одроди и туђински плаћеници руше и пале оно што добровољци са тешком муком и напором граде, дотле српски добровољци, увек пуни снаге и конструктивизма, граде. И увек имају нове и нове снаге да саграде порушено, да угасе запаљено.

Па и на српској њиви српски добровољац показао је своју приврженост раду. И оно мало времена што му остане да се од-

требније. И то дође сам, да га нико не тражи и не моли, јер он најбоље зна своју дужност.

Знајући да у свакој прилици треба показати спремност на помоћ српски добровољац сваког дана одваја од својих уста по нику суму новца да би је дао сиромашнијем и беднијем. Иако парол гласи: само један динар дневно за оне којима је помоћ неопходно потребна, српски добровољац радо одваја и више, да би на тај начин више суза било утрвено, више уста нахрањено, више брига однесено.

Неколико хиљада добровољаца сваког дана приложе знатну суму

ложају, онога који је јаднији и без помоћи.

Као јериховска труба звоне преко брегова и долина Србије савети и позиви које добровољци даноноћно упућују заблуделим синовима нашег народа. Без престанка, без одмора указују добровољци на једини могући пут српском народу — на пут истине и правде.

Братски позиви упућени народу имали су успеха. Српским селима и градовима не пирују више којекакви белосветски плаћеници и сеоски кокошари цигани, робијаша и јевреји. Њих је српски народ, опоменут саветима и молбама добровољаца, раскрицао и изагнао. На националној трибини добровољац је постигао велике резултате, освештавајући оне, који су били услед сталне контрапропаганде заведени.

Из целокупног градилаштва српских добровољаца, може се

ПОРУКА ПАЛИХ

Две године корачају српски добровољци путем свесне жртве. Дубоко смо уверени да до сада ни једна генерација српска, под тежим условима, светлијим путем закорачила није.

На пут су кренули када је изгледало да никакве наде на спасење нема. Згаришта и гробља била су око њих. Свесни и несвесни одроди и непријатељи испречили су се испред њих. Заведени и духовно обезглавени народ био је далеко од њих.

Нико их није помагао, нико разумео и схватио. Били су исмевани, презрени, клеветани и нападани. Па ипак су на пут кренули.

И поред свега — на путу су две године издржали.

Да никако друго херојство нису учинили, сама постојаност и непоколебљивост њихова, са којом су све ово издржали, представља скоро беспримерно херојство.

А они су поред тога, не штедећи себе, својим грудима отклањали оштрицу мача који је висео над главом народа српског.

Спасевајући њега, жртвовали су себе.

Чувајући српску крв, проливали су своју.

Штедећи српске главе, давали су своје.

Па и данас, после толико напора и жртве, добровољци не сматрају да је дошло време одмора. Не осврћу се они да задовољно посматрају пут који су превазишли, јер знају да још дуг и мучан пут пред њима стоји.

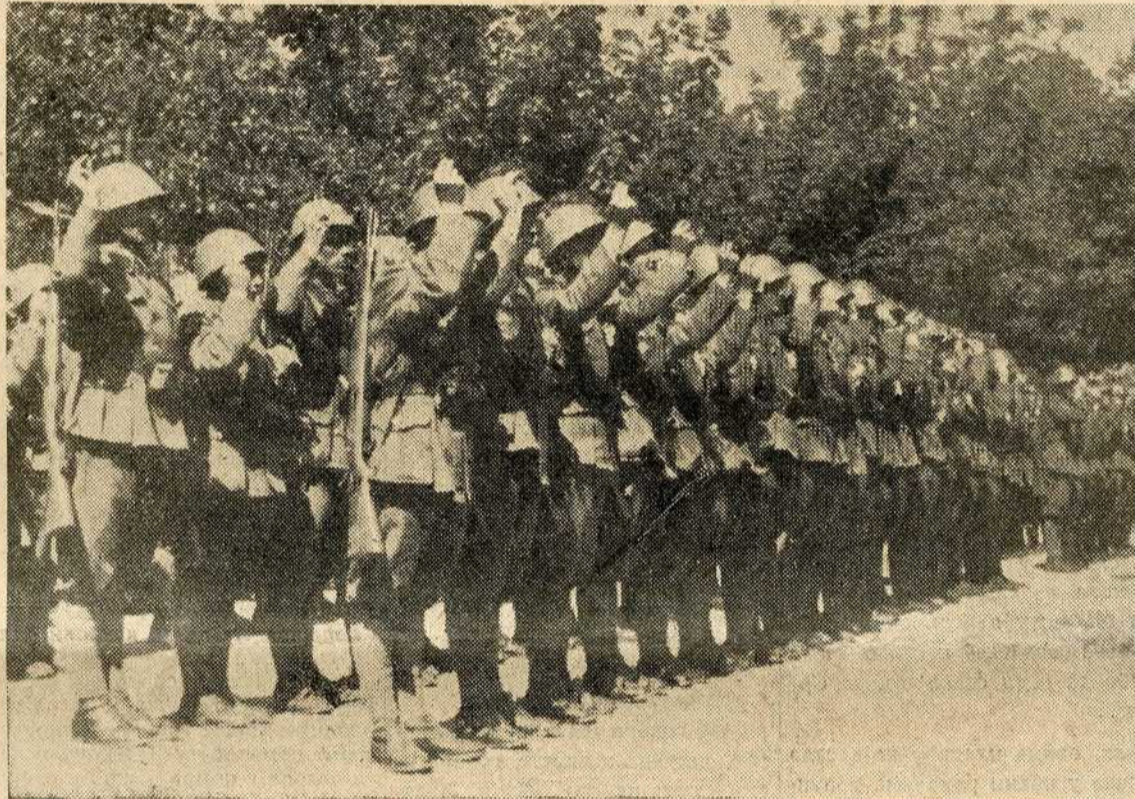
Застали су за тренутак само да данас, после две године борбе, изврше пред лицем српског народа прозивку најлепше младости српске, палих другова својих. Да њима, најхрабријим и најбољим, кажу да настављају започето дело. И да од њих поруку приме, поруку која гласи:

»Пошли смо у борбу за слас Српства и Србије, знајући да је пут којим смо кренули — једини пут Истине. Од првог часа били смо свесни да само сопственим жртвама можемо откупити спасење народу свом. — Зато и не жалимо своју смрт.

Заклетвом верности везали смо се, друг са другом, — ми мртви са вама живима. Заклели смо се да друг друга напустити неће, дали смо реч једни другима, пред лицем Бога живог да на нашем путу сме да заостане само онај који погине, а остали ће продужити и истрајати све дотле док Истина не победи. Верујући у верност вашу, верујемо у спасење Србије. — Зато смо мирни и поуздани.

Верујемо да наше жртве нису узалудне. Није то само празна формалност када ви вршите прозивку нашу као да смо живи. Снажна је то симболика. Ми смо са вама и данас, свакога дана и свакога часа, у борби и ван ње. Само хумке наше остају да светле у тами народу српском, да би сутра, кад сине сунце, показале млађим генерацијама пут којим је корачало «поколење за песму створено».

Инж. Драгутин Јакшић

Заклетва пред борбу

Фотоархив: Васпитни отсек СДК

мара иза напорних борби, српски добровољац искористи да укаже помоћ онима што су у неговој. У доба орања и сетве, за плугом или сејалицом, добровољац доказује своје народу како се треба за народ борити. Добровољац је на српској њиви увек када је народу најпо-

новца, која се за годину дана ишчаури у милионску суму. Па ни сама сума новца, која се на тај начин скупља, а која е достант на да многим сиротињским избама донесе мира и спокојства, није толико важна. Много је важнији осећај и мисао да треба помоћи онога, који је у горем по-

изући овај резиме: нашавши у магли и тмини садашњих мучних дана исконски, херојски пут којим су ходиле генерације српског народа, српски добровољац га је натопио крвљу и знојем својих младих дана, а задахнуо духом хероја и мученика.

Ј. Л.

Пре две године — пре годину дана — исто и данас

Пре две године, први број *Наше Борбе*, 7 септембра 1941 донео је чланак под насловом „Српски барјак“ у коме се каже:

„...Југославије више нема. Има много јада и много патњи међу Србима. То је стварност, видели ви сви то или не видели још, — споредна је ствар. Споредна је то ствар за време, за ход историје, можда и за многе друге, али за саме Србе ужасна је ствар ако не виде, ако сви, сви живи Срби данас то не виде. А у колико сви то још не виде утолико је бреме одговорности и бриге далеко теже на плећима и на савестима оних, који имају памети и срца да стварности право у очи гледају... Српски барјак који развија данас генерал Недић велико је знамење. Тај ће барјак у Недићевим рукама моћи да остане, да се вије и да се види под облачним небом нашим само тако ако Српство буде одишће здружено, једним духом сје-

дињено. И нека се добро зна да није само злочинац онај који свесно или несвесно врши злочиначка дела, разбојништва, саботаже, убиства. Не здружимо ли се сви као једно биће око барјака Недићева, постигне нас казна, данас једног сутра другог, али све, свакако...“

*

О годишњици свога излажења, у 52 броју (од 30 августа 1942), *Наша Борба* у чланку „Истинска служба“ пише:

„У нашој борби нисмо се освртали ни лево ни десно, нама је од почетка био јасан циљ пред очима: само мир, ред и рад и истина пре свега, и изнад свега, могу спасти у данашња претешка и опасна времена српски народ и његову будућност. Све ради против тога не само да му живот мора погоршати него му и сам опстанак угрожава и у склопу свих ствари, које су нас заде-

силе, неминовно води уништењу. Свесни тога и непоколебљиви у том сазнању, ми смо, можда, каткад били и једностранни и безобзирни, али никад без осећања за Отаџбину и судбину својега народа...“

... Сви они, били у земљи били на страни, који су на ма који начин и ма из којих разлога после рата директно или индиректно хушкали, саветовали и упућивали овај народ на немире, nerede и нерад виновници су и кривци толиких нових жртава и патњи без којих се могло проћи и које српском народу нису биле потребне. Ове неваљалце или безумнике често ми нисмо могли да убедимо. Али, с друге стране, ОНИ још мање могу да уведе НАС, да не идемо нашим, једино исправним и паметним путем...“

Ни данас нема шта да се дода овим речима. Исти пут, исти циљ, другог нема...

УНИВЕРЗИТЕТ

Прилив сеоских домаћина-омладинаца у редове српских добровољаца

Крушевац. — После неколико тешких испада у виду мучких заплотљачких убистава и покушаја да се на територији Округа крушевачког наруши ред и мир, после забуне и страха који су сејали „шумски ослободници“, наступио је преокрет — мало пријатан разуларним бандама енглеских послушника. — Кроз неколико недеља даноноћне акције српских добровољаца, кроз борбу у којој је иза сваког цбуна или узвишења вребада издјачничка заседа, сарадњом српских добровољаца и родољубивог становништва села и града, дошли су до потпуног изражаја прави, услед терора и зулума, неко време прикривени осећаји мржње и одвратности села према шумским бандама. Као пре две године, када је била у питању комунистичка опасност, српско село се прво и свим снагама и овога пута одупрло дрским насртајима.

Недељама и месецима, сељаци су били изложени разним непријатностима и животној опасности. Силециске банде, са пушком или каквим другим оружјем у руци, знале су да створе страх међу честитим домаћинима и да без нарочитих обзира ставе шаку на туђи живот, имовину, стоку или што друго. Зато је и отпор становништва сада немилоствив и одлучан, што уосталом, најбоље сведочи непрестани прилив сеоских домаћина и младића у редове српских добровољаца.

За село Стопања, удаљено десетину километара од Крушевца, на друму према Трстенику, допре двадесет дана, ретко је ко знао и где се уопште налази. 25 август ове године, овом питомам сеоцету, развученом преко брегова и кроз долину преко пруге, донео је необичну популарност. Вешто и брижљиво припремљен план напада на једну добровољачку чету, упркос надмоћности, подмуклим заседама и рушилачком бесу шумских, завршио се, већ у самом почетку, снажним налетом добровољаца који је имао за резултат разбијање и уништење нападачких банди. Али, то није оно што је најважније. Поред велике бројне надмоћности, бандити су приликом напада рачунали и на сарадњу сељака из Стопање. Не само да до те слабо срачунате помоћи није уопште дошло, него се одмах по одбијању напада, одиграо један интересантан случај. Јуначко држање, храброст и упорно одбијање бандитских напада, које се све завршило тешким губицима и бекством шумских „хероја“ оставили су снажан утисак на саме сељаке. Чим је борба завршена, сеоски младићи су похитали командирати јуначке посаде да се и сами пријаве у добровољце и наставе заједнички борбу за спас Мајке Србије.

Од тога дана, из Стопање и још неколико других села, отпочели су да пристижу нови добровољци. У омладини се разбуктала свест о судбини земље, о истини коју носи гене-

рал Недић са добровољцима, олажи и издајству најниже врсте које окупља бандите и маме златним фунтама на лудости.

Нови другови, предмет су пажње и бриге старијих добровољаца. Својим ошишаним главама, неопашеним лицем и помало несигурним првим корацима у униформи, они се одмах лако препознају. И по оштром маршу који вежбају по двојцатројци у сваком слободном часу, одмах по брзо завршеном ручку, или рано ујутру, пре него што се образује строј за гимнастику.

Међу њима, налази се и на занимљиве случајеве. Један високи младић, широких рамена и атлетског држања, није сада први пут узео пушку. Као развијеног и сина угледних домаћина, њега су бандити били одвели и покушавали да увуку у злочиначку игру са српским животима.

— Само кад се сетим тих часова, ово ми сада изгледа као поновно рађање. Привели ме на саслушање неком команданту, брадатом, крвничког погледа и обученом у енглеску униформу. Он ми је причао да не ваља што се ми сељаци већ не придружимо, што не устајемо у борбу. Сви добри Срби, причао ми је он, сад су у шуми. И још тако којешта, па каже и да му је један енглески наредник честитао за неке „задатке“ и рекао да то треба да ради сваки добар Србин...

Али, овоме младићу који сада корача у првим редовима допунског вода, није много стало да га енглески наредник учи како да буде Србин. Само после неколико дана, чим се командир чете заговорио на састанку са неком женском која је дошла да га обиђе на пољани, где се

вршио „егзецир“, младић је одлучио да не постане „добар Србин“ према рецепту туђинских пробисвета и побегао је натраг у село, а онда ступио у редове српских добровољаца.

— И мене су одводили — додаје један омањи младић, скоро дечачких црта, голобрад и наивног, безазленог погледа, па ме уписују у некаку југословенску омладинску организацију...

На часовима обуке, предавањима о друштву и држави, нови добровољци из крушевачког краја показују пуно пажње и жеље за новостима. Однос у разговору са старијим добровољцима, више је него другарски, скоро братски. Кад водник прича о борбама са комунистима, о првим данима из 1941 године када је првих 120 другова одлучно кренуло у унутрашњост, кад разговор скрене на паклене намере лондонске и московске пропаганде да преко српских гробова и згаришта добију некакве тобожње успехе, на лицима младића нестаје благог израза радозналости и преживљавања свих узбудљивих доживљаја, на челу се скупљају боре а поглед и уста говоре тешку осуду.

— Еј, тешко нама, шта се све окоило на малу Србију! И оне протуге што узму енглеску кошуљу, пушку у руке, па да гине српски народ... Бог им памет одузео, па то ти је. А ми грдни, треба да гледамо само да спасемо своју светињу, своју отаџбину... Тако говори један. И речи других, одлучне и чврсте, говоре исто, сваки на свој начин. Изражавају се различито, али је мисао и идеја водиља иста, једна једина, као и код свих српских добровољаца: против сваког се борити ко угрожава Мајку Србију!...

Л. М. Чолић

За добровољачку корачницу

Добровољци земљи хрле,
Да је спасу црне ноћи.
Храбро јуре циљу своме,
Ком су увек спремни поћи.

Хајте, хајте, друзи мили,
Нек се песме нове оре,
Као ехо силне снаге,
Која гради нове дворе.

Укажите нове путе,
Да нам светло сунце сине,
Да Србију мајку милу,
Свака злоба брзо мине.

Хеј, јунаци добровољци,
Децо млада земље драге,
Нека падну силе зала
Под ударом ваше снаге!

Р. ВАСИЋ

Добровољци у борби и према заробљеним

Јавности је већ познат злочински напад 19 августа о. г. на припаднике Пете чете II добровољачког батаљона, који је извршен на ове на путу између Врњачке бање и Трстеника. Приликом овог мучког препада, погинуо је поручник Душан Ђукнић, један од најхрабријих старешина у Другом батаљону. Напад из заседе извршила је Гордићева банда, која је после првих пуцњева из добровољачких пушака окренула леђа и дала се у бекство. Још веће кукавиштво, ови одметници показали су наредног дана, када су на њих наишли добровољци, који су пошли за њима у потеру.

Ево, како један добровољачучесник описује тај сусрет:

...„Убрзо смо наишли на Гордићеву банду и напали је. Нису успели ни метак да опале. Дали су се у безглаво бекство. Затекли смо их при спремању ручка. Били су се угнездиле на једном брду више села Брезовице. Одатле нису три дана силазили. Сељаци су им ту доносили погаче, сир, кајмак, млеко, воће, поврће, месо, пасуљ, па чак и воду. Ту су се коцкали и пили.

За Николу Гордића беше спремна нарочита корпа пробраног јела. Сланина, мед и грочје нису фалили. Тако се боре за Краља и Отаџбину надриослободиоци. Кад смо осули ватру на њих, кажу, да је најбржи у бежању био Никола Гордић. Једва да је имао времена да довикне својим „дивовима“: „Спасавajte се како знате“.

Ово су причали његови заробљени и рањени очајници, псујући га на сва уста. Један од њих тешко рањен, кад смо га преносили са сунца у хлад, после псовања Гордића рекао нам је: „Кад би само они имали овакву душу као ви“. Иначе срамота Гордићевог бежања пукала је у целој околини. После тога он је пошао своме команданту Кесеровићу да га позове у помоћ, како би своју бруку опрао. Кесеровић је дошао у помоћ са неколико стотина, више силом него милом, сакупљених шумлија.

Али ни на крај памети није му била отворена јуначка борба. Шумска подмуклост, проговорила је и овога пута. Спремили су били паклене клопке у које је требао да упадне како II тако и III батаљон. То је било 25 августа. Тога дана нападнута је Десета чета у селу Стопања како би потражила помоћ од Крушевца и Трстеника, коју би они дочекали из заседе и докусурдили. Све је ишло по том плану. Помоћ је упућена из оба правца. Из Трстеника је пошао командант другог батаљона Марисав Петровић са 5 четом. Пруга је била минирана, заседе постављене. Требало је да се воз изврне а са њим добровољци разбију главе, полеме руке и ноге, па да их тако полумртве кољу, пљачкају и разоружавају шумски злочинци.

Али Бог није тако хтео. Више него икада ту нам је помогао. И ако је мина експлодирала под возом у коме је био Марисав са 5 четом, ниједан вагон се није преврнуо. Пљусак ватре из аутоматског оружја и бомбе са којима су осути вагони са добровољцима из обостраних заседа није унео узбуну. Борба је примљена јуначки и хладно. То је зачудило шумце, па су брзо окренули леђа.

У овој борби, где је Бог дејствовао на нашој страни, што су осетили сви другови, шумлије су само под ватром 5 чете изгубиле 8 људи, међу којима и команданта жупске бригаде капетана Милоша Гагића. Међу великим бројем рањеника налазио се и Кесеровић. Он је погођен у колено. Са наше стране пао је јуначки добровољац Бранко Николић. Било је више које лакше које

теже рањених. Рањен је у десно раме и друг Марисав. Рана код њега није опасна, али он није за дуго хтео рећи да је рањен, већ је продужио командовање, све док шумњаци, како их овамо зову, нису почели да беже. Истекло му је много крви. Чекао је да се сви рањени другови превију, па тек онда он.

Колико је овакво држање командантово утицало на младе рањене другове није потребно наглашавати. Али, и држање рањених другова није заостало иза држања њиховог рањеног команданта. Трстеник је овог дана видео до тада невиђено чудо, како млади добровољци под тешким ранама, гледајући смрти у лице, певају. Срески лекар из Трстеника мислио је да су људи у буну, па им је постављао разна питања, док се није уверио да од бунила нема трага. По среди је била силама младог борачког духа, који није могло да пресече изрешетано тело, нити бол под којим су тешко дисала крвљу обливена тела...

М. С.

СЛИКЕ И ПРИЛИКЕ

ИЗ ДОБРОВОЉАЧКЕ БОРБЕ НА ТЕРЕНУ

»ЧАСНА РЕЧ« ШУМСКИХ

Као један од драстичних примера нечасности, непоштења и неодржавања задате речи шумских бандита, нека послужи овај случај:

Када су одметници из једне банде Драже Михајловића напали малу добровољачку посаду у Ариљу, овој посади пошао је у помоћ, са неколико добровољаца, водник Александар Пашић, син свештеника М. Пашића из Ужица кога су на зверски начин 1941 године убили комунистички зликовци. На путу за Ариље, добровољци су били сачекани од стране одметничке заседе израњављени и поубијани у неједнакој борби. Покојни добровољац Пашић остао је сам и водио је борбу са одметницима док му је трајало муниције. Када је ову истрошио покушао је да се пробије кроз обруч који су направиле одметници. Наједном се нашао пред неким својим ближним рођаком који је био члан ове одметничке банде.

Рођак је познао и позвао добровољачког водника Пашића да се преда, гарантујући му својом „часном речи“ да ће му сачувати живот, да га неће убити. И поред сталних наваљивања свога рођака да се преда и свих његових обећања, покојни Пашић дуго се предомишљао да ли да му поверује, јер је знао шта значи одметничка реч. Међутим, на његова стална наваљивања и обећања, наизад је пристао и положио своје оружје.

„Рођак“ и остали одметници, после предаје, водили су га неколико сати, све док се нису састали са главнином банде, коју је водио злогласни одметник Јанковић. Зликовачки командант издао је наређење да се одмах убије Пашић. „Рођак“ га није спасао. На нађеном лешу добровољачког водника Пашића утврђена је 31 рана ножем.

ИЗ МОЈИХ УСПОМЕНА НА НЕМАЧКЕ ФИЛОЗОФЕ

Написао
Др Бранислав Петронијевић
професор Универзитета

IV

Четврти знатни немачки филозоф, с којим сам дошао у везу, био је Франц Brentano (Franz Brentano).

Brentano потиче из једне од најчувенијих немачких породица. Његов стриц Клеменс Brentano (Clemens Brentano) био је један од најтипичнијих претставника романтичког правца у немачкој књижевности, а чувена Бетина фон Арним (Betina von Arnim), списатељка и позната пријатељица Гетеова, била је његова тетка. Професор националне економије на универзитету у Минхену Лујо Brentano био је његов брат. А бивши канцелар Рајха и филозоф гроф Георг Хертлинг његов блиски рођак.

Brentano је рођен 1838. Првобитно католички свештеник, он је 1873 иступио из католичке вере напустивши свештенички чин. Од 1874—1880 био је професор, од 1880 до 1895 приватни доцент филозофије на бечком универзитету. Женио се двапут. Прва женидба донела му је с једне стране губитак професорске службе, а с друге стране милионе. Лега је проводио у својој палати у Шенбилу (Schönbühl an der Donau) код Беча, а зиме у својој луксузној вили у Фиренци. Последње дане провео је у Цириху, где је и умро 1917.

Дела и списи, које је Brentano публиковао за време свога дугог живота, нису многобројни, несравњено већи је број дела и списа заосталих у рукопису иза његове смрти. Најважније дело, које је сам публиковао, то је „Psychologie vom empirischen Standpunkt“. Bd. I., 1874, затим спис „Die vier Phasen der Philosophie und ihr augenblicklicher Stand“, 1895 и спис „Untersuchungen zur Sinnespsychologie“, 1907.

Његова целокупна дела, која имају да обухвате и публиковане и у рукопису заостале списе, почела су да излазе у Мајнеровој филозофској библиотеци, и већ су изашле неколике свеске. Међу њима од нарочитог је значаја дело „Vom Dasein Gottes“, у коме се опширно дискутују докази за егзистенцију божију. Тим својим делом Brentano је постао један од најтипичнијих претставника филозофског теизма.

Brentano је у првом реду метафизичар, али његов метафизички систем, у целини узет, није оригиналан, то је систем аристотеловско-схоластичке филозофије. Много је оригиналнији Brentano као логичар и као психолог, као логичар својом егзистенцијалном теоријом суда, а као психолог својим учењем о интенционалној природи свих психичких феномена. И као логичар и као психолог Brentano има повећи број присталица, који сачињавају тзв. Brentанову школу. Поред ужих присталица има и знатних мислilаца, који стоје под утицајем Brentана.

У спису „Untersuchungen zur

Sinnespsychologie“ Brentano је изложио своју психолошку теорију боја. Полазећи од Херингове разлике између главних и спо-

сећајног прага, морао с истим правом и бити засебно опажен и не бити засебно опажен, што је противречно немогуће.

Одмах по њеном изласку послао сам ову расправу Brentану и тиме ступио с њиме у везу. Тако је настала међу нама кореспонденција која је, с прекидима, трајала све до почетка првог светског рата 1914. У једном од писама Brentano је критиковао моју теорију боја, а на моје замерке на његову није одговарао. Тек приликом моје посете у лето 1912 год., при шетњи у великом парку његове палате у Шенбилу, потсетио сам Brentана на горњи индиректни аргумент. Он ми је одговорио, да противречност садржану у њему не признаје, да ће уски правоугаоник бити засебно опажен, и то зато што му једна страна лежи изнад осећајног прага. На то сам ја, у полуша-

ПОЛОВИНА ЖИВОТА

Са жутим крушкама и пуна
Дивљих ружа се наднела
Земља над језером.
Ви, љупки лабудови,
Од љубљења опијени,
Гњурајте главе у свето —
Озбиљну воду.

Вај ме где ћу да нађем,
Кад зима дође, цвеће
И где сунчани сјај,
И сенку земље где?
Зидови стоје неми
И хладни, на ветру
Шуште заставе.

редних боја у кругу боја, Brentano с једне стране отступа од Херинга тврђењем, да не посто-

ЗНАТИ МАЛО, АЛИ РАДОСТ МНОГО

Знати мало, али радости много је
Смртима дато —

Зашто ми, о сунце дивно, није доста,
Ти цвеће мојих цветова, у мајски дан,
Да те зовем? Зар нешто веће знам?

О кад бих радије био ко деца што су,
Да као славуји певам
Безбрижну песму о мојој радости!

је четири (црвено, жуто, зелено и плаво) већ само три главне боје (црвено, жуто и плаво), а с друге стране допуњује Херинга тврђењем, да су споредне боје по себи сложене из елементарних делића главних боја (љубичасто је напр. сложено из елементарних црвених и плавих делића). Brentano даље тврди, да су ови елементарни делићи распрострањени, али да су тако мали, да се не могу одвојено један од другог опазити.

У својој расправи „Ueber den Begriff der zusammengesetzten Farbe“, која је публикована 1909 у „Zeitschrift für Sinnespsychologie“ (Bd. 43), ја сам се начелно сложио са Brentаном у тврђењу, да су споредне боје по себи састављене из елементарних делића главних боја, али сам насупротив Brentановом тврђењу, да су ти делићи распрострањени, ставио тврђење, да су они недељиве квалитативне тачке. Да ти делићи не могу бити распрострањени навео сам поред неколико директних и један индиректан аргумент, који је по моме мишљењу десизиван. Тај индиректни аргумент гласи укратко овако: кад би постојао праг осећаја (Empfindungsschwelle) у самом непосредном опажању, као што то претпоставља Brentano, онда би један уски правоугаоник као елементарни делић једне главне боје, чија би једна страна по својој величини била изнад а друга испод претпостављеног о-

ли, приметно: „Wenn zwei Philosophen in ihrer Diskussion schliesslich zu einem Satze gelangen, der für den einen ein Widerspruch und für den anderen kein solcher sei, so können Sie als Freunde voreinander scheiden“, и он се с том мојом примедбом сложио.

Кад сам, пре ове посете, почетком 1912 године послао Brentану другу свеску мојих „Принципа Метафизике“, у писму којим ми је потврдио њен пријем стајало је, да је ту књигу оставио из руку „mehr mit Verwunderung als mit Bewunderung“, и то зато што сам ја у њој своје духовне дарове „verschwenderisch entfaltet“, а, по његовом мишљењу, и са духовним даровима треба економисати.

У подужем писму, којим сам Brentану на његово писмо одговорио, ја сам на његов приговор овако реагирао: „Wenn es Ihnen indessen scheint, dass ich mit meinen Geistesgaben nicht Haus zu halten verstanden und dass Sie infolgedessen mein Buch mehr mit einem Gefühl der Verwunderung als dem der Bewunderung aus der Hand gelassen, so war ich im voraus darauf gefasst, dass mein Bestreben, nicht bei den allgemeinen metaphysischen Sätzen zu bleiben, sondern deren Konsequenzen bis ins Einzelne zu verfolgen, nicht gerade sympatisch berühren wird. Widerspricht doch dasselbe dem hergebrachten Verfahren der Metaphysiker allzusehr

ФРАНЦ БРЕНТАНО
Цртеж: Н. Б.

und muss man dadurch allzuewen wegen erscheinen“.

У свом писму Brentano ме је потсетио и на познати дистихон упућен од стране Гетеа и Шилера на адресу Жан Паула Рихтера (JeanPaul Richter):

„Hilfest du deinen Reichtum nur halb so zu Rate, wie jener Seine Armut, du wärest unserer Bewunderung wert“, нашта сам ја овако реагирао:

„Wenn das Goethe-Schillersche dem Jean Paul gewied imete Distichon auf mich angewandt aber besagen soll, dass ich in dem oben erwähnten Bestreben wenig logische Ordnung gezeigt haben soll, so wäre das ungerecht, denn ich glaube mit wohlbergründeter Ueberzeugung behaupten zu können, dass es vielleicht kein anderes metaphysisches System geben wird, in dem soviel „System“, in dem soviel logische Ordnung im Allgemeinen wie im Einzelnen herrscht, wie in dem meinigen“.

ХИПЕРИОНОВА СУДБИНСКА ПЕСМА

Ви ходате горе, у светлости,
На меком тлу, блажени генији!
Сјајни божански ветри
Додирују вас лако
Ко прсти уметнице
Свете жице.

Без коби, као заспало
Одојче, дишу небесници
Чедно сачуван
У смерном пупољку
Цвета вечно
Њин дух,
И очи блажене
Гледе у тихој
Вечној јасности.

Ал нама је дато
Да нигде немамо мира;
Губе се, падају
Патници људи
Слепо од једног
Часа до другог,
Ко вода са стене
Бацана стени
Вечно у неизвесно доле.

Песме: Ј. Х. Ф. Хелдерлин
Превод: Свет. Стефановић

Из кореспонденције са Brentаном да поменем још и два писма која се односе на његов спис „Die vier Phasen der Philosophie“. У своме писму од 12 септембра

1912 ја сам критиковао његов закон четирју фаза у развињу филозофске мисли, стављајући му насупрот свој закон трију фаза, док је у своме писму од 8 октобра исте године Brentano на те замерке одговарао. Примићу, да сам се дивио и да се и данас још дивим свежини са којом је он, тада старац од 74 године, на моје замерке одговорио.

Наповетку поменућу да су ме Brentano и његова госпођа приликом поменуте посете задржавали да останем у палати као њихов гост бар три недеље. Ја тај позив нисам могао примити, али сам зато ставио у изглед могућност да их наредне зимске сезоне посетим у њиховој вили у Фиренци, где бих могао остати и шест недеља. Балкански рат је омео извођење ове моје намере.

* Ова два писма оштампана су 1938 у часопису „Philosophia“, vol. 3, у чланку Kritische Bemerkungen zu Brentanos Schrift „Die vier Phasen der Philosophie“ (S. 179—187).

ЛУБИЛЕЈ ПРОФ. ПУНГСА

Професор Лео Пунгс, познати специјалист за технику високе фреквенције, телефонију и радиофонију, ових дана прославио је свој 60-ти рођендан.

Проналасци у радиофонији професора Пунгса врло су познати и цењени у светским научним круговима и они су га створили једним од највећих ауторитета.

Још за време рата 1914-18 Пунгс је са успехом радио на успостављању радио-станица по бродовима и ависнима. Од тог доба проф. Пунгс је неуморно радио на усавршавању радио службе у Немачкој, утврдивши свој глас великог теоретичара и практичара.

Три значаја поезије Симе Пандуровића

- ПОВОДОМ ЊЕГОВЕ ШЕЗДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ -

...Песимизам у поезији Симе Пандуровића води свој генетички и социјални корен из оног општег душевног стања нашег човека на помолу XX. века, које стање је проузроковала у нашем примитивном друштву „нова наука“, њене материјалистичке и позитивистичке доктрине. Захваљујући подстреку и улози недоученог ђака Светозара Марковића и његовом „реалном правцу у науци и у друштву“, те доктрине насрнуле су на душевност нашег примитивца и у нежељеним последицама својим инаугурисале су процес душевног осушења.

На западу оне су имале оправданост органске самониклости, спрењену општом еволуцијом; код нас оне су на менталитет доскорашњих робова накалемиле кобне последице пренесеног, туђинског, неадаптираног дејства. Тај процес је по својој духовном деловању (без обзира на спољне, политичке догађаје који су га пратили) сасушио основицу боље човечности у нашем човеку, који је и иначе био притиснут тешким спољним приликама и огрезао у најгрубљем реализму политичке свакодневице.

Тај процес, који ће добити свој природни наставак у европском хаџилуку послемарковићевске елите, имао је да радикално очисти срце нашег човека од такозваних романтичарских заблуда, од идеалистичких подстрека, од „кобне“ религиозности, од мистичне и непосредне племенитости сваке врсте, да би му натуро за врховно мерило хладни, интересни морал, алтруизам схваћен рационално као „правилно одмерен интерес.“ У исто време, тај процес осушења душа подсецао је корен јединој традицији човечности, која се у нашем човеку колико толико задржала по дугом вековном култу, традицији хришћанској. Да није било косовске заветне мисли, која је у себи сажела све остатке духовних моћи нашег човека, и његовој свакодневици позајмила нимбус великог историског делања, снажног подвига, то осушење душевности донело би већ и пре ратова ову тешку моралну кризу данашњице, која је уосталом уско везана за своје порекло у XIX. веку.

Тај наш човек и његово друштво на помолу XX. века, са својим индивидуалним, социјалним и политичким позитивизмом, накалемљеним туђинским утицајима на једно доба и иначе грубо реалистично, посматрани са вишег човечанског, са песничког гледишта, нису баш могли уловити веру у мишљење да је овај свет „најбољи од свих“. Песимизам Симе Пандуровића је доказ реакције боље, сачуваније душевности и инстинктивне побуне чистије, одвојене савести на такво доба, протест противу духа поколења које је изгубило свој сан.

То је оно што у поезији Дисовој и Пандуровићевој није могао да осети реалистични социјални хигијеничар наше литературе, Јован Скерлић, који је величао

у Светозару Марковићу баш његов „практични, прилагодљиви, „посибилистички“ програм, и остао до краја глув за психолошке разлоге ове врсте чак и онда кад је у Пандуровићевој појави, поред „заразе“ почео да гледа и таленат. Да није био такав, он би и поред своје вечите захуктаности за „здрављем“ умео да протумачи значај стихова, који се нама данас чине тако блиски:

*Само не ово, само не баналност!
О дани јада, потуцања, блата
О моја мржња на очајну сталност,
На дане кад се паучина хвата!*

*О, одвратности спрам ситнежа
Људи,
Ситнежи рода, ништавости свега,
Живота који за комадом блуди!*

*О, како гуши, к'о несносна стега,
Тај живот где се лаже, пузи,
плаши*

*Свачега што је светлије и јаче.
(Данашњица, 1912)*

што се губи и јесен што влада“), „Удес“ („кад дух пред силом материје клечи“), „По звездама“ („у једном добу без сна и врлине“), — даје довољно благодородног материјала за доказ о томе колико је Пандуровићева поезија израз искрене и дубоке побуне боље савести на доба, које се у својим битним карактеристикама и данас продужује, израз чежње за добом „среће за велика срца“, добом „страха за злобне и мале“.

Скерлић, под преградама искључивости свога национализма, није видео суштину свога времена, под дневном политиком и спремањем на ратове није доспео да свој агитаторски поглед сврати на моралну суштину људи своје епохе; за то се и није бунно побуном човека. Он је био често само агилан и честити протагонист конвенционалне савести, док су песници, као Пандуровић, кроз своје стваралаштво

це разумевања за песнике чија поезија није заборав у хередизму, није спасавање у Европу, него се органски и снажно индивидуално везује у инстинкту за самостални израз нашег човештва.

То би била једна полазна тачка у оцени његове песничке физиономије. Друга, у којој се његова поезија не јавља као реакција на XIX. век, него продужује једну од основних и битних црта наше модерне поезије тога века у двадесети, лежи у том што је и Пандуровићев песимизам, и то готово потпуно, лишен свога трансцендентног устојишта, лишен утехе кроз религиозно осећање.

Тога осећања има уопште мало у модерној поезији наше источне књижевне зоне; у њему оскудевају, ко више ко мање, ко опет потпуно, и Јакшић и Змај, и Илић и Ракић, и Дучић и Петровић, и Дис и Пандуровић; Пандуровић је у том погледу крајње типичан. Велики напори национализма који су доживљавали своју епоху коначног спремања, апсорбировали су за себе и подредили себи и моћ религиозне идеје, у колико она већ претходно није била исцрпљена.

Време је било врло тешко.

*И душама болним не нађемо лека,
Процветају л' опет сви инстинкти груби
Међ нама, у нама и око нас — тада,
Нек последња савест узбуну затруби!
Осветнички снови, устајте из гроба!
Дижите се жртве што трунете давно.*

*— — — — —
Нек последње буре оштре муње сени
И сруши се зграда трулог човечанства
За увек на земљи. И нека по цену
Слома свију беда, порока и зала,
И сен наших старих верних идеала
Оде другој звезди на другу планету,
Док у страшној помпи свога величанства
Час Страшнога Суда откуцава свету.*

(Последњи Дан, 1916)

Пандуровић је такорећи искључиво унутрашњи, подушевљен; он је толико затворен свет душе да се његова муза не сналази у контакту са спољном ствариношћу као конкретним догађајем. Једина стварност његове поезије то је унутрашња душевна стварност осећања. Чак ни спољне красоте света и природе нису саме по себи предмет његове лире, и пејзажи су сведени на симболе, на душевне одразе и спољна природа је у најбољем случају илустрација или неважан оквир душевног унутрашњег догађаја. Тај круг затворене душевности као искључивог исходшта песничког стваралаштва, даје свој особени печат свакој песми Пандуровићевој, чак и мање успелој.

Снага те интериоризације кул-

Затворена перспективом неминовне и катастрофалне борбе на живот и смрт, поколења су са све већом упорношћу тражила поуздање у себи, градила отпор на тврдоћи вере у правду за коју треба гинути: у том погледу наш човек се све више повлачио на терен своје сопствене снаге, скупљао и збијао у себи све инстинкте који ће му затребати у скорашњем мучном разрачунавању са светом, али и са богом правде, старим крвником.

Очекивање последњег дана, коначног или — или, толико је усредсредило мрки поглед нашег модерног човека, као представника колективних тежњи, на најближу опасност, толико је његова судбина постала једнолинијска и без раскршћа иманентна, да он није имао кад загледати се над себе и тражити помоћ од неба, које је у ососталом осећао глумим над собом. Та лишеност религиозне утехе код Пандуровића је појачала песимистичку ноту његове побуне. Јер шта би се по типичном закључку боље савести нашег човека имало догодити с нама ако би, после катаклизме коју доживе смо, бог правде и даље остао глув и ми будемо „опет жртве беде, гада“:

НОСТАЛГИЈА

*Отићи? ... о, то је природно и лако;
За увек? ... та тежња још у нама дрсма.
Зар би ико икад за ближњима плак'о,
Где љубави, као и пророка, нема?*

*Међ ближњима нас тако верно прати
Завист и мржња; међ њима се живи
Тамничким животом, у коме се пати
Теже, јер нисмо ни дужни ни криви; —*

*Грубље, јер смо наспрам свога драгог рода
Нежнији били некад — (o beata
Simplicitas!) — да нам он, захвали, дода
Отровану чашу, у пози Пилата.*

*Никад се не бисмо зажелели лица
Из свог завичаја, кад је лепше бити
У пустињи сувој, у друштву убица...
Познаника својих одавно смо сити!*

*'Али... али тамо драгих стаза има,
Где смо, каткад, ипак ретко срећни били;
Трагови су среће остали на њима
Далеко, к'о младост, руже и априли.*

*'Али, у ветрима нашег завичаја
Има наших болних уздаха, и има
Свих радости наших у зраку мог краја,
И суза у оним тамним облацима.*

*Много дрво тамо наше сенке крије,
Шапутања њина и нежности присне;
Ништа тамо ипак уништено није
Ни кад киша лије ни кад муња блисне.*

*Још је тамо наша, ма и мртва, срећа;
И кад летње, плахе излију се кише,
Само тамо, чудно, као да се сећа,
Тамна липа срећном прошлости мирише.*

*И зато се од тих крајева не бежи,
Јер је с њима везан многи тренут бео
Живота нам мучног, што као прах лежи
На друму; — а то је, ипак, живот цео.*

Из збирке „Дани и ноћи“

Та значајна линија револта из „Данашњице“ може се тражити кроз све етапе песничког стварања Пандуровићевог и кроз песме као што су „Мизерере“ („свет

представници оне дубље, чистије, човечанске и човечије савести.

Званична књижевна историјска концепција није имала праве жи-

Влад. Белмар-Јанковић

Жена у филмској уметности

Талентована немачка филмска глумица Анелиза Рајнхолд

(Фото: Уфа)

Када би Телсис, човек који је први створио бину, поново дошао на овај свет, он би сигурно са поносом погледао на развитак своје творевине — али истовремено би постижено признао, да ју је до правог савршенства довео неко, на кога је он у своје време из моралних и других разлога заборавио: жена! Додуше, Фринихос је неколико генерација после Телсиса поправио ову неопроштиву грешку и увео је у драму женске улоге, али људи су још дуго морали да чекају док жена није ступила на бину и док је мушкарца престао да облачи на бини женско одело...

Проналазач кинематографа био је у срећнијем положају, да је рођен у времену када је жена већ неколико векова била једна од најлепших и најомиљенијих личности бине. Филм, дакле, што се тиче жена, није морао да иде заобилазним путем, већ ју је одмах поставио на врло видном месту, оном које јој припада како у животу тако и у уметности. Ко би могао данас себи да представи један филм у коме не би било жена? Ко би желео један филм, у коме драматски ток судбине не би одређивала жена?

Од постанка филма њиме суверено влада жена. И не идемо далеко када кажемо, да за духовни и уметнички развитак филма има у највећој мери да се захвали жени.

Слика жене у данашњем европском и немачком филму, у поређењу са прошлошћу, потпуно се изменила у њену корист. Ако погледамо ма који старији филм ми ћемо то констатовати. Погледајмо спољашне и модом условљене појаве: жена, коју данас видимо на филму, постала је много једноставнија и човечанскија, ми у њој видимо човека у чијем кругу живимо, онакву какву је свакога дана у животу видимо. Жена са филма данас припада нама, она данас није недостижна личност из бајке, није само лепота и ништа више.

Она је изишла из атмосфере оних филмова који немају никакве везе са стварношћу, филмова који су били само илузије, можда пријатне за око, али који нису дирали у душу човека. Она нам је пришла ближе и постала истинско огледало живота. Оно што она чини и говори, како она живи и воли — све то има печат правог живота, чак и тамо, где филм има за свој циљ да нас само забави.

Жена у данашњем филму за-

хвата у сам живот, она данас стоји својим ногама на тлу, које више није у облацима, већ почива на доброј, чврстој земљи. Било да она, као Паула Весели или Кристина Зедербаум, претежно култивирани озбиљан, драмски филм, или да се као млада девојка наших дана појављује пред нама — увек су те личности од меса и крви, увек се може успоставити веза између изгледа и самог бића, увек нас интересује оно што о њој видимо, чујемо и шта је она проживела. Жена данашњег филма је жена данашњег доба — она се креће као ти или ја, она живи, смеје се, пати, нада се и побеђује као и ми сами.

Жена немачког филма је жена онаква каква је срећемо свакога дана, она је озбиљна и весела, одлучна и пуна милосрђа, једном речи жена онаква каква у ствари и јесте. Иза жене данашњег филма не треба више тражити никакву загонетку, никакву другу сем оне коју нам сам живот поставља, оно вечито што је у њеној правој природи, оно што је у свим временима одликовало њен род.

В. П.

У историји су чести случајеви да су два научника, живели у разним местима, такође истовремено пронашли једну исту ствар, идеју, проналазак, не знајући један за другог.

ПРОНАЛАЗАК ТЕЛЕФОНА

Тако је 14 фебруара 1872 у 11 часова амерички учитељ глумо-неме дече Греам Бел предао у Боетону, надлештву за проналазачке, свој проналазак телефона. Два часа доцније Енглез Греј поднео је у својој вароши патент за телефон. Међутим, ни Бел ни Греј, па ни Италијан Мачети, не могу се похвалити да су први проналазачи телефона, јер немачки учитељ Филип Рајс много раније је био пронашао електрични апарат за пренос звука, али није могао да нађе нико ко би тај његов проналазак кредитирао.

НЕПТУН, ТЕЛЕГРАФ, ДИФЕРЕНЦИЈАЛЕ

Исто тако је познато да су Њутон и Лајбниц истовремено пронашли диференцијални рачун.

Планету Нептун готово истовремено су пронашли Ле Верје и Адамс.

Године 1837 није Морз био једини који је пронашао теле-

УСПЕХ СЕОСКЕ ФОЛКЛОРНЕ ГРУПЕ »БОКАЊА« У БЕОГРАДУ

Ових дана је фолклорна група „Боканја“ из Жабара, Среза опленачког, дала три приредбе на Коларчевом народном универзитету а једну у „Србозару“. У препуним дворанама фолклорци су стекли небројене симпатије Београђана. Престоница се као и свагда раније одушевила најлепшим мотивима из шумадишког народног живота.

На програму је било „Прело“, фолклорна музичка мелодрама од младог писца Слободана Радошевића, проткано најлепшим народним песмама, колима и диалозима. Шароликост богатих костима и бујна ведрина и снага шумадишких момака и девојка чинили су диван утисак на усхићену публику. Комад „Прело“ остао је у успомени београђана као верна слика шумадишке изворне душе, сетне и племените.

Поред осталих тачака врло великог успеха су имале две реци-

тације из савремене шумадишке поезије.

Велики део програма испунили су уметници „Шамовци“, чија Адам Милутиновић са синовима и кћерима. Чика Адам, виртуоз на фрули, дочарао је најлепше детаље грузанске широке и снажне душе. Синови Слободан и Душан отпевали су у дуету неколико грузанских песама и очарали публику. Појавом сестара Милице и Vere са сетном, оригиналном песмом питоме Груже публика је била на врхунцу раздраганости.

Дубок утисак са ових приредби чинила је поздравна реч управника групе „Боканја“, Слободана Радошевића.

У недељу пре подне фолклорна група „Боканја“ на изложби Привредног подмлатка Српске заједнице рада учествовала је такође у дочеку Господина Претседника Владе у павиљону Цвијете Зузорић. У име групе Сло-

бодан Радошевић је поздравио Господина Претседника и најтоплије га позвао на опроштајну приредбу која је била одржана у недељу вече.

Тада је у име Претседника владе дошао као изасланик, министар просвете и вера, господин Велибор Јонић, који је после приредбе поздравио Шумадинце и Шумадинке и изразио своје честитање и веру у снагу српског националног идеализма.

После успешног гостовања фолклорна група „Боканја“ се вратила у Шумадију, срећна што је постигла свој постављени циљ на просветно културном пољу. Омладинци и омладинке позоришта „Боканја“ понели су најдубље и најлепше утиске из престонице остајући увек захвални и благодарни на предусретљивости, гостопримству и топлим симпатијама београђана којима су обилно награђени.

С. М. Р.

Сеока фолклорна група „Боканја“

(Фото: приватна својина)

Истовременост идеја и проналазака

граф, јер су Штајнхол у Минхену, Рок у Хвистону у Енглеској, такође постигли исте резултате. Зна се пак да је Хенри тај свој проналазак објавио још 1831 године.

ВАЖНИЈИ ПРОНАЛАЗАЧИ

Два лица су 1845 године пронашла електромагнетски часовник, три лица су 1810 пронашла микрофон, три инжењера 1847 израдила су пројект електричне железнице, три лица 1850 пронашла су центрифугалну пумпу. Исто тако два лица су пронашла грзмофон. Едисон и Крос, Француз проналазач „Говореће машине“. 1783 Монголфије и Ритенхауз-Холкинс пронашли су аеростат. 1889 парну турбину пронашли су Швеђанин Густав де Лавал и Енглез Персон.

Аутомобил су истовремено пронашли Дајмлер и Бенц.

Сви ови примери јасно показују како су извесне идеје истовремено сазревале код разних лица и како су истовремено долазиле до изражаја.

Ти истовремени проналазачи до сада су тумачени случајношћу, али се у последње време ради-

је заступа и мишљење да постоје космички зраци идеја, и да се путем телепатије исте идеје истовремено јављају код разних личности, тако да је људски мозак као нека врста радио станице која хвата те идеје космичких зракова. Наравно, ово је ново тумачење једне до сада слабо испитане људске активности.

ИЗЛОЖБА У МИНХЕНУ

Велика изложба Немачке уметности 1943, приређена у Минхену, доказ је више да Немачка и поред ратне активности, исто тако брижљиво и смишљено ради на величини своје уметности.

Изложба у Минхену постигла је велики успех. Не само из градова, већ и људи са села у масама посећују изложбу.

Уметнички дом, у коме је изложба приређена, стално је пун посетиоца.

Само за првих 15 дана изложбу је посетило више од 100 хиљада лица.

УЗ ЧЛАНАК Г. Ж. М. ПЕРИЋА

Уз чланак г. Ж. Перића о Демократији објављени у прошлом броју нашега листа (од 11. ов. мес.) имала је да дође још ова примедба:

„Ми смо се буржоаско-капиталистичком демократијом, са једним негативним резултатом по њу, позабавили и у једном својем ранијем чланку (после првога Светскога рата, 1914—1918 год.), а специјално са тачке гледишта њених материјалистичких схватања и њене моралне одговорности: *Egoïsme, Solidarisme, Altruïsme*, објављеном у „*La Revue Mensuelle*“, Genève 1921. В. у вези са тим и наш чланак *Le Droit international et la Démocratie*, исти часопис, 1923. Ту се критикује демократски принцип међународне независности и суверености држава а истиче мисао о њиховој међузависности, *Interdependance*, са крајњим циљем стварања једне савезне европске државе, мисао која је, прошлога Светскога Рата, била толико ометена фаталном интервенцијом Сев. Америчких Држава у Европи удружених, у истој сврси, са Енглеском. О томе смо говорили у својем раду: *Ein Auflösungsprinzip, Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie*, Berlin, 1923. Штампано у француском под насловом: *Un principe de dissolution*, „*La Revue Mensuelle*“, 1925. Иста та политика англо-американске плутократске Демократије против Европе понавља се и данас“.

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ЗАШТО РАТУЈЕ АМЕРИКА

Gizlher Virzing: Тражи се непријатељ. Издање „Просветне заједнице“ а. д. Стр. 156.

Вирзингово дело *Der masslose Kontinent* је једна од врло запажених књига о политичкој и социолошкој структури Америке. Мада је књига *Тражи се непријатељ* само извод овог одличног Вирзинговог дела, ипак је и он довољан читаоцу који се интересује америчким појавама и догађајима, као и предисторијом данашњег рата.

Вирзингов стил је лак. Када објашњава суштину и неопходност Монроеве доктрине, он је исто тако занимљив и као кад прича о Рузвелтовој младости, или о неизбежности овога рата. И поред тога што приказује веома озбиљне ствари, Вирзингово причање није сувопарно и обојено монотонијом која се тако често провлачи кроз слична дела.

По Вирзингу Америка је једина земља на свету која нема свога природног непријатеља. Ову околност могу Американци сматрати за благодет Божију. Америка може своје унутарње проблеме да решава потпуно независно од иностранства. Суд стране јавности ниуколико не може да утиче на развој догађаја у земљи неограничених могућности, јер је она од осталих великих сила раздвојена океанима, а непосредни суседи су јој мале државе које у војном погледу не претстављају ништа.

Америка, тј. Сједињене Америчке Државе немају, дакле, непријатеља који би им стварно угрожавао безбедност, и ништа за њих није логичније од Монроеве доктрине. Али Монроева доктрина је већ давно одбачена. Америка је већ једном ратовала мешајући се активно у европске ствари.

Она хоће да се шири: доларски империјализам има свој одређени пут, којим треба да дође до владавине светом. На томе путу као препрека указују се националистичка Немачка и Јапан. Ове земље не угрожавају Америку. Оне то нису никад ни намеравале. Али америчка крупна индустрија и америчко јеврејство указали су на Немачку као на извор свих недаћа у свету, а у Америци нарочито. Стога је требало да се сви ауторитети у земљи угроже за стварање фикције о угрожености Западне хемисфере.

Творац Њу-Дила отац демократије, Франклин Делано Рузвелт лично се заузео за дело рата. Поред чисто својих интимних разлога, који имају корена у једној неизмерној амбицији, Рузвелт је у харангирању америчког народа имао у главном три помагача, а то су: крупни капитал, јеврејство, које је у водећим финансијским и политичким круговима Америке у највећој мери заступљено, и комунистичку странку која је иза пароле мира и борбе за хлеб крила своје припреме за стварање светског сукоба, јер се надала да ће у једном свеопштем ратном пожару бити неизбежно остварене светске револуције.

Пратећи са Вирзингом политички развој Америке у прошлом и овом столећу, упознајемо се са првим људима „америчког раја“, срећемо читаву галерију политичара, банкара и шпекуланата. Ипак кар круна свега доминира личност Франклина Делано Рузвелта. Овај ће човек, ако не по чему другом, ући у историју као највећи непријатељ немачког народа. Подржаван од крупног капитала, јеврејства и комуниста, Рузвелт је имао довољно храбрости да истраје у припремању рата.

Вирзингу се поред стручности у расправљању америчких проблема мора признати и објективност која је својствена научницима-социолозима. Он приказивању америчких прилика при-

лази поштено и отворено. Од Џемса Монроеа па преко мисис Дороти Томсон Хала, Бјулита, и нама тако познатог Доновена, који је имао великих заслуга за наш слом, труста мозгова и јеврејства до Франклина Рузвелта — Вирзинг је дао сјајне портрете политичара Биг бизниса. Свако поглавље његове књиге, коју топло препоручујемо нашим читаоцима, дело је за себе. Поједини ставови ове књиге могу слободно да послуже као документи данашњице и за једну будућу скицу историје савремених збивања биће од неочењиве вредности.

О АВАНТУРИСТИЧКОМ РОМАНУ

Ханс Гаспар фон Цобелтиц: *Њена Победа. Издање Просветне заједнице а. д., Београд. Стр. 114.*

Такозвани авантуристички романи нису у нашој литератури познати као што је то случај у западним земљама, а нарочито у Немачкој. Авантуристички роман је књига за најширу читалачку публику, која је после заморног физичког рада жељна лаке и пријатне лектире, која ће му пружити истовремено одмор и разоноду.

Типови у овим романима нису психолошки обрађени. То овде није важно. Овде главни јунаци не размишљају о проблематици људских осећања. Они су актери догађаја, често чудних и неразјашњених. У ствари они не мисле, већ делају, и то тако живо да је читаочева пажња сконцентрисана на радњу толико да се књига готово неосетно прочита до краја.

Нађе се и у овим романима понека књига која заслужује да јој се посвети више пажње. Има и ту понекад лепих места, и те како уметничких описа, али то спада мање више у споредне атрибуте вредности књижевности ове врсте. У авантуристичким романима темпо радње је главно. Све остало је споредно. Авантуристички роман је у ствари филм, само што ликови и декор дочарава сам читалац.

Ханс Гаспар фон Цобелтиц је писац коме авантуристички роман „лежи“. Он пише кратким потезима пера. Његов Томас Алмерс је човек око кога се радња одиграва. Он не води радњу. Учествује у њој. Томас је трговац из Сан Паола. Његова породица је у Немачкој. Долази родитељима у посету. У Тирингији, недалеко од Вајмара, налази поред пута онесвешћену девојку. Зауставља кола, узима је и одводи у болницу.

Девојка је лепа. Он се заљубљује. Купује јој цвеће. Одлази њенима кући да извести да им је кћер, која се како сазнаје, зове Лукс, у болници и да јој не прети нека опасност. Упознаје се ту са сестром Луксином — Шарлотом. Шарлота се на први поглед заљубљује у Томаса. Лукс излази из болнице.

Томас, човек који је дошао чак из Јужне Америке у родитељски крај у жељи да прође целу Немачку, остаје у Вајмару, граду славног Гетеа.

Заљубљен у Лукс, он, чудним обртом ствари, кога изгледа ни сам писац није свестан, пољуби једном у присуству Луксином Шарлоту и нуди јој брак. Ускоро се прославља веридба. Лукс је утучена, јер Томас је њена прва љубав. Томас мора убрзо да путује у Сан Паоло. Услед кризе која је завладала Бразилијом, Томасова фабрика пропада. Он једва животари. Слабо се дописује са Шарлотом. Јави се понекад и Лукси.

Затим настаје интрига. Шарлота раскида веридбу. Удаје се. Муж је воли. Њој је Томас једина љубав. Оставља мужа и децу. Путује у Америку да тражи Томаса.

Балзак поново У МОДИ

Велики француски писац Балзак поново је сада у моди у Француској.

Као што је познато новела „Војоткиња од Ланжеа“ адаптирана је за филм, а сада се припрема и адаптација новеле „Пуконика Шабера“.

Главна француска позорница *Француска комедија* приказује Балзаков *Вотрен*.

Поводом прославе стогодишњице Балзаковог дела *Људска комедија*, књижевник Морис Бардеш издао је књигу *Балзак као романописац*.

И Лукс иде за Томасом. У Сан Паолу упознају се са неком госпођом Хендел, која им је мајка. Они су сматрали да им је мајка мртва. Међутим она је била одбегла од њиховог оца. Мајка је рadosна крај своје деце. Она им прича о Томасу.

Томас није волео Шарлоту. Она се враћа у Европу отрежњена. Лукс иде Томасу у Ђаволу долину. Падају једно другом у наручје. То је била права љубав. Њена је победа.

Углавном то је садржина ове Цобелтицове књиге. Надамо се да ће Просветна заједница ако настави са издавањем сличних књига допринети да се авантуристички роман популарише код наше читалачке публике.

Библиографија

Hanna Nagel: *Zeichnungen*, L. Staackmann-Verlag, Leipzig, RM. 8.

Мана црчежа Нане Негел садржи у првом делу цртеже о жени — жена као љубавница, као мајка, као патница. Није случај, да све фигуре ове сликарке имају увек исто озбиљно и пуно енергије лице, која су уоквирена тамом и меланхолијом.

Перо, које је вођено једном сигурном руком, више скрива него што открива. Ови дивни цртежи су прави уметнички доживљаји.

Karl Heinz Pfeffer: *Australien und Neuseeland, Junker und Dönhaupt-Verlag, Berlin, RM. 3.—*

Добар познаваоц Британског царства, Пфефер нам исцрпно приказује земљу и људе аустралиске и новозеландске области, пр чему нам је показао и велики удео који су имали немачки досељеници на напретку тих земаља. Он хригу завршава једним прегледом њихове привредне политике као и њиховим могућим напретком у будућности.

*

Dr. I. H. Traub und H. W. Lavies: *Das deutsche Schriftum. Eine Bibliographie der Bücher und Zeitschriften über das Filmwesen. Verlag Karl W. Hiersemann, Leipzig.*

Привредни вођ Уфиног института у сарадњи са Х. В. Лавијсем написао је ову библиографију филмске литературе и тиме испунио једну од најосетљивијих празнина на томе пољу. Материјал за ово дело је врло савесно сакупљен, тако да није пропуштено ни једно дело било да је то књига, часопис или брошура, која је од почетка филмовања па до 1939 изишла на немачком језику.

Ова књига биће од неочењиве користи свима онима који се данас баве филмом, па било да се они њиме интересују као стручњаци или они који желе да нешто више сазнају о седмој уметности. У овој библиографији Трауба и Лавијса наћи ће филмофил све податке и одговоре на сва стручна и нестручна питања.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

5.00—6.15	Другарски поздрави
6.15—7.00	Емисија за српске сељаци и вести на српском језику
7.00—7.10	Вести на немачком језику
7.10—9.00	„Добро јутро, драги слушаоци!“
9.00—9.20	Вести
9.20—12.00	Пауза
12.00—13.00	Подневни концерт
13.00—13.10	Вести на српском језику
13.10—13.50	Подневна музика
13.50—14.00	Вести на немачком језику
14.00—14.50	Нешто за тебе
14.50—15.00	Извештај о водостању
15.00—15.30	Извештај Врховне команде с лаганим понављањем и кратке вести за војску
15.30—16.00	Пауза
16.00—18.20	Српске емисије
18.20—18.40	Час немачке народне групе
18.40—19.00	Музика за тебе
19.00—20.00	„Из савремених догађаја“ на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
20.00—20.20	Вечерње вести
21.40—22.00	Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15	Последње вести
00.00—02.00	Повољне мелодије.

НЕДЕЉА, 19 септембра

16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Суделују: Народни оркестар Милановић, Душанка Вукмировић, Божидар Милосављевић, секстет Симић, Војин Поповић, квартет Ђорђевић и сестре Стевановић.

ПОНЕДЕЉАК, 20 септембра

16.00—18.20 Српске емисије
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Квинтет Николић изводи српске мелодије
17.00—17.35 Дечје бајке за одрасле (Плоче)
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.10 Народна музика. Изводе: И. Бањалић, Н. Атић и Мита Божиновић
18.10—18.20 Из савремених догађаја.

УТОРАК, 21 септембра

16.00—18.20 Српске емисије
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Драгица Ценић и Бранислав Пивнички певају народне песме уз пратњу народног оркестра под управом проф. Петра Крстића
17.00—18.20 Народни звуци. Изводе: тамбурашки оркестар Аранички, народни оркестар Обреновић, Вера Пантелић, дуэт Перин—Вишњић, дуэт Аршинов—Ђиритлов, Димитрије Ђирић, Бора Савић-Крушарац и дуэт Савић—Мичлић

у паузи:

17.30—17.40 Предавање
18.00—18.10 Из савремених догађаја.

СРЕДА, 22 септембра

16.00—18.20 Српске емисије
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—16.50 Мали концерт. Изводе Илија Тодоровић (чело) и Иван Туршић (клавир)
16.50—17.00 Из савремених догађаја
17.00—18.20 Забавни час.

ЧЕТВРТАК, 23 септембра

16.00—18.20 Српске емисије
16.00—16.30 Забавна музика. Изводе забавни оркестар под управом Фрање Седлачка. Солисти: Њура Бошковић-Јовановић и Јарко Цвејић
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.30 Народне игре. Изводе: Народни оркестар Милановић, народни оркестар Обреновић, тамбурашки оркестар Аранички, Бора Савић-Крушарац, дует Савић—Милчић, Петар Старчевић, Љубица Спасић
17.40—18.10 Дечји час
18.10—18.20 Из савремених догађаја.

ПЕТАК, 24 септембра

16.00—18.20 Српске емисије
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Шлагери. Изводе: Златна петорка и квинтет Марјановић
17.00—17.30 Концерт гудачког оркестра под управом проф. Пашћана
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.10 Народна музика. Изводе: Вука Шехеровић, Богдан Бутац, дует Тодоровић—Спасојевић и народни оркестар Милановић
1.10—18.20 Из савремених догађаја.

СУБОТА, 25 септембра

5.00—6.15 Другарски поздрави
6.15—6.50 Емисија за српске сељаци (Народни оркестар Обреновић и дует Савић—Милчић)
6.50—7.10 Прве јутарње вести на српском језику
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци
12.00—13.00 Подневни концерт малог радио оркестра под управом Федора Селинског
13.10—13.50 Подневна музика. Свира војни забавни квинтет
14.00—14.50 Нешто за тебе
15.00—15.30 Извештај Врховне команде и кратке вести за војску
16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику
16.05—18.00 Омилјене мелодије
18.00—18.20 Српска емисија: **Добровољачки час**
18.40—19.00 Музика за тебе
20.20—22.00 **Прво велико шарено вече**

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

28 СЕПТЕМБРА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградама Босанска 21	Дин. 3,500.000.—
2) Плац са зградом Венизелосова 7	Дин. 1,000.000.—
3) Плац са зградом Кнеза Павла 63	Дин. 1,000.000.—
4) Плац са зградом Албанска 30	Дин. 1,100.000.—

30 СЕПТЕМБРА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградама Метрополита Мраовића 7	Дин. 900.000.—
2) Плац са зградом Палмотићева 24	Дин. 7,000.000.—
3) Плац Топличка 11	Дин. 500.000.—
4) Плац са зградом Палмотићева 16а	Дин. 7,000.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради — Скадарска 33-II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 680 I—1

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

22 септембра 1943 год.

1) Плац са зградом Влајковићева 11а	Дин. 6,500.000.—
2) Плац са зградама Србобранска 3	" 900.000.—
3) Плац са зградама Француска 50	" 3,500.000.—
4) Плац са зградом Југ Богданова 7	" 2,200.000.—

24 септембра 1943 год.

1) Плац са зградом Скадарска 6	Дин. 9,000.000.—
2) Плац са зградом Руварчева 8	" 1,200.000.—
3) Плац са зградом Стојана Протића 32	" 1,000.000.—
4) Плац са зградом Османа Ђикића 18	" 1,700.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33/II од 10—12 час. где се могу добити сва даља обавештења. 681 I—1

ПОЗИВ

неуредним дужницима Привилеговане аграрне банке по дуговима које је она преузела од новчаних завода

Пошто се велики број дужника — земљорадника чије су дугове по Уредби о ликвидацији земљорадничких дугова новчаних завода и задруге предале Привилегованој аграрној банци — Дирекцији за ликвидацију земљорадничких дугова — није одазвао позиву Одељења државних дугова и државног кредита Министарства финансија бр. 32990 — V — 42 и није платио заостале ануитете до остављеног рока. Привилегована аграрна банка — Дирекција за ликвидацију земљорадничких дугова добила је налог да на све такве дужнике примени пропис чл. 48 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова.

По томе пропису дужник који није платио своје доспеле оброке — ануитете има да плати цело своје дуговање без обзира на рокове по Уредби, а пореске управе имају спровести ову наплату путем извршења.

На основу тога позивају се сви дужници Дирекције за ликвидацију земљорадничких дугова који нису платили све заостале ануитете подразумевајући ту и ануитет који је доспео 1 новембра 1942 године да одмах а најдаље до 31 октобра 1943 год. исплате целокупни износ свога дуга надлежним пореским управама и то пре него што пореске управе буду предузеле наплату егзекутивним путем, чиме ће избећи плаћање извршних и других трошкова.

Држава је земљорадницима Уредбом о ликвидацији земљорадничких дугова омогућила сношљиво регулисање њихових дугова али је с друге стране преузела на себе обавезу према ранијим повериоцима и ту обавезу мора да испуни. Потребна средства за ове исплате држава прибавља наплатом ануитета од дужника па стога мора да захтева и од дужника да у пуној мери одговоре својим обвезама.

Привилегована аграрна банка — Дирекција за ликвидацију земљорадничких дугова скреће пажњу свим оваквим дужницима да је у њиховом сопственом интересу да се одмах одазову овом позиву пошто се после истека остављеног рока излажу опасности и даљих штетних последица.

Сељаче, користи ову последњу прилику да се повољно раздужиш!

Београд, августа 1943 год.

ПРИВИЛЕГОВАНА АГРАРНА БАНКА А. Д.
Дирекција за ликвидацију земљорадничких дугова

677 I—1

Улажите новац на штедњу код Поштанске штедионице

Поштанска штедионица прима улоге на штедне књижице и плаћа камату од 2% годишње на износ до Дин. 200.000.—, и то на улоге који су плативи одмах. Овакви улози могу се подизати код Поштанске штедионице у Београду без отказа у неограниченом износу; код пошта исплаћује се по оваквим улозима до 1.000.— динара дневно кратким путем, а за веће износе улагач треба да Поштанској штедионици пошаље листић »Подижем« из своје штедне књижице, па ће новац добити обратном поштом.

Улагач може узети још и посебну књижицу са уговореним роком исплате улога од 1, 6 или 12 месеци. На такве улоге Поштанска штедионица плаћа камату на неограничене износе, и то 2¼% ако је уговорени рок од месец дана, 2½% годишње ако је уговорени рок од 6 месеци, а 3½% годишње ако је уговорени рок од 12 месеци. Овакви улози исплаћују се на захтев улагача одмах по истеку рока.

За улоге код Поштанске штедионице јамчи држава.

ОТВОРИТЕ ЧЕКОВНИ РАЧУН КОД ПОШТАНСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

Штедне књижице Поштанске штедионице гласе на име. Сваки члан породице може узети књижицу на своје име.

Чековни промет Поштанске штедионице пружа сваком могућност да упости своју благајничку службу и да сва новчана примања и плаћања врши сигурно, брзо и јевтино. Плаћања преносом са једног на други чековни рачун ослобођена су од провизије.

Обавештења се могу добити од Поштанске штедионице у Београду и свих пошта бесплатно.

Телефони: 26.821—25, 27.537.

679 I—1

ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА А. Д.

БЕОГРАД

Друштвено седиште у сопственој палати — Карађорђева улица 48 —
Телефони број 22-340 и 22-341

Капитал и резерве преко дин. 100,000.000

Прима улоге на штедњу по књижицама и текућим рачунима, уз каматне услове одређене од стране Дирекције за надзор над банкама.

Препоручује пословном свету, привредницима и пољопривредницима, да своје уштеђевине не држе бесплодно код себе, већ да их улажу на приплод, што ће користити њиховим и општим интересима народне привреде.

Нарочито се препоручује нашим заробљеницима да своје уштеђевине шаљу на улог, са потребним износима за чување или исплате, које ће се вршити најкулантније.

Поред горњег Београдска задруга обавља све остале банкарске и осигуравајуће послове под најповољни-

јим условима

678 I—1

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ПОЛИЦИСКУ ОБЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је оглашујем за неважећу. Радмила Митровић. 651 1—3

ИЗГУБИЛА САМ сведочанство I разреда гимназије, па га њим путем оглашујем за неважеће. Вера Вајцер. 652 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ и возну легитимацију издате од Претстојништва градске полиције Крагујевца изгубио сам, па их оглашујем за неважеће. Боривоје Калабић. 653 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ и избегличку легитимацију издате од Претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам. Оглашујем их за неважеће. Принц Стефанија рођ. Шелиго. 654 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Чумићке изгубила сам, па је овим оглашујем за неважећу. Љубица Е. Павловић. 655 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 12.861 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевца, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Милан Рашковић. 656 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине Чумићке изгубио сам, па је оглашујем за неважећу. Божидар Савић. 157 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције Крагујевца, изгубио сам, па је овим оглашујем за неважећу. Олга Јовановић. 658 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције, Крагујевца, изгубила сам, па је оглашујем за неважећу. Милица Стефановић. 659 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Среза гружанског изгубио сам па је овим оглашујем за неважећу. Милета Вукосављевић, Покорице. 660 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Игњатовић Лепосава. 661 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Загорка Аћимовић. 662 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драгиша Станковић. 663 1—3

СВЕДОЧАНСТВО III разреда II гимн. у Крагујевцу изгубио сам, па га оглашујем за неважеће. Сима Симић. 664 1—3

СЛУЖБЕНИЧКУ легитимацију број 1760 издату од Окружног начелства Крагујевца, изгубила сам. Овим је оглашујем за неважећу. Вера Урошевић. 665 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, па је оглашујем за неважећу. Даниловић Бранислав. 666 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 1320/43 издату ми од Претстојништва градске полиције Ужице и потврду о издржаном четворомесечном раду издату од Борског рудника изгубио сам, исте оглашавам неважећом. Јанковић Бранко, пекар Ужице. 682 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од стране Претстојништва градске полиције у Ужицу изгубила сам и оглашавам неважећом. Стана Арнаутовић, домаћица Ужице. 682 1—2

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату од Претстојништва полиције Ужице, изгубила сам. Исту оглашавам за неважећу. Ратомир Линдић, Ужице. 682 1—3

ЗАРОБЉЕНИЧКИ дувански купон издат од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем га неважећим. Милосав Ристић. 631 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, па је овим оглашујем за неважећу. Светислав Јеврић. 632 2—3

ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције, изгубио сам те је овим оглашујем за неважећу. Билосав Сарић. 633 2—3

ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је овим оглашујем за неважећу. Светомир Нешовић. 634 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Момчило Здравковић. 635 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам па је овим оглашујем за неважећу. Миланка Николајевић. 636 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је оглашујем за неважећу. Виктор Ђокић. 637 2—3

ПРОДАЈЕМ ВРШАЋУ ГАРНИТУРУ Дреш маршалов 46 в. Трактор Форсон 28 коња и плугове Све исправно. Сретен Ђорђевић Војводе Путника 1. Крагујевца. 638 2—3

Пажња! Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, дијаманта, брилијанта, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима, а напослетку у Вашем је интересу да понудите познатој и дугогодишњој фирми «ВРАЧАР», која се не упушта у процену, али ћете се уверити да «ВРАЧАР» стварно плаћа по највишим дневним ценама. «ВРАЧАР» трговина старог златног накита и трговина антиквитета. Београд, Палилулска ул. бр. 6 — продужење Душанове ул. до Бајлонове пиваре тел. 28-706. 671 1—1

ПРОДАЈА СТАНОВА

ОД 1, 2 и 3 СОБЕ СА КОНФОРМ.
ЦЕНЕ ОД 300.000 ДО 1.000.000 ДИНАРА

На основу својих Правила и Закона о привредним задругама врши ШТЕДНО-ГРАЂЕВИНСКА ЗАДРУГА «СВОЈ ДОМ» — Мишарска 9. 668 1—2

Егзекутивна опомена

Окружни уред за осигурање радника у Београду у смислу § 42 Закона о осигурању радника и чл. 29 Уредбе о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе (Службене новине од 29 децембра 1938 год. број 304) позива све послодавце као дужнике, да приносе за месец јули 1943 године које нису уплатили у законском року доспелта, исплате овом Уреду у непрекорачивом року од 8 дана.

Тако исто позивају се и они послодавци, који раније приносе доспеле пре приноса за месец јули 1943 год. ни до данас нису исплатили, да и они уплате своје дугове у року од 8 дана.

У колико се послодавци не одазову овом позиву и не плате своје дуговање уреду, Уред ће у смислу постојећих законских прописа повести егзекутивни поступак по својим органима и извршити наплату дуга присилним путем по Уредби о осигурању, принудној наплати и ненаплативости порезе, а тим се послодавци излажу осетним посебним егзекутивним трошковима.

Осмодневни рок за плаћање дуга треба рачунати од дана објаве ове егзекутивне опомене у новинама.

Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Београду, 15 септембра 1943 год. Број 25515.

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА
Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.
Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину. 672 3—4

Ако Ваш радио крчи, зуји онда га без бојазни донесите у РАДИО КЛИНИКУ, која ће Вам га прецизно и најсолидније поправити.

РАДИО КЛИНИКА
»Стари Београд«
Кр. Петра 44. Власник: БОРА КОСТИЋ Тел. 25-252.

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ
Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.
„БУКУЛА“
ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије 674 1—1

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:
20 септембра 1943 год.
1) Плац са зградом Кнегиње Олге 24 Дин. 2.000.000.—
2) Плац Теслина 3 " 700.000.—
3) Плац Шајкашка 34а " 400.000.—
4) Плац са зградама Космајска 35 " 4.200.000.—
Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 673 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји на дан 27 септембра 1943 год. непокретно имање на углу ул. Господара Вучића бр. 225 и Раваничке са целокупним постројењем и инвентаром индустрије мрамора и каменореза.
Имање је следеће:
Плац у површини од 2070 м. кв. на коме постоји зграда у површини од 535 м. кв., која садржи: 3 одељења за канцеларије, 1 стан и радионицу. Радионица садржи: 2 гатера, 1 тренсег, 2 фрезмашине са по два електромотора, 4 шлајф-машине и разни алат.
На имању постоји већа количина готове робе и сировине. Предузеће активно ради.
Почетна лицитациона цена је Дин. 3.725.000.—
Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска бр. 33/II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

Државна Хипотекарна банка

Изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:
2 ОКТОБРА 1943 ГОД.
1. Плац са зградом Шајкашка 1а Дин. 1.000.000.—
2. Плац са зградом Цвијићева 130 Дин. 2.500.000.—
3. Плац 551,60 м² Димитрије Туцовића 172 Дин. 330.000.—
4. Плац 411,70 Димитрија Туцовића 160 Дин. 250.000.—
Продаја ће се обавити у банчиној згради, Скадарска 33/II од 10 до 12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 691 1—1

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПОЗИВ

дужницима и повериоцима јеврејске мануфактурне фирме «Централ» Хуго Херцлер и Друг, Београд, Вука Караџића 11.

Државна хипотекарна банка на основу Уредбе Министарског савета ИСБр. 3313 од 26 августа 1942 г. позива све дужнике и повериоце ове фирме да изврше ликвидацију својих дуговања и потраживања.

Пријем странака је свакога дана од 8—13 часова у ул. Скадарској бр- 33 — III степенице — лево.

ОДБОР ЗА УПРАВУ ИМОВИНОМ СРБИЈЕ при Државној хипотекарној банци 683 1—1